

HELSINGIN YLIOPISTO

Kaj Zimmerbauer
Petri Kahila

Seinäjoki-Peräseinäjoki kuntayhdistymisprosessin seurantatutkimus

Julkaisuja 8

Seinäjoki-Peräseinäjoki
kuntayhdistymisprosessin
seurantatutkimus

Kaj Zimmerbauer
Petri Kahila

Seinäjoki
2006

Julkaisija	Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti Kampusranta 9 60320 SEINÄJOKI puh. (06) 4213 300 Telekopio (06) 4213 301 www.helsinki.fi/ruralia/seinajoki
ISBN	952-10-2577-8 (painettu julkaisu) 952-10-3353-3 (verkkoversio)
ISSN	1796-0622 (painettu julkaisu) 1796-0630 (verkkoversio)

Esipuhe

Tämä julkaisu on tuotettu Seinäjoen ja Peräseinäjoen kuntayhdistymisprosessin seurantahankkeen osana. Hanke käynnistyi vuoden 2005 kesällä, ja sen tarkoituksena on ollut pyrkiä aktiivisella liitoksen vaikutusten seurannalla edesauttamaan vuoden 2005 alussa toteutuneen liitoksen sujuvuutta. Hanke on ollut niin sanottu sateenvarjohanke, eli sen alle on pyritty synnyttämään itsenäisiä eri teemoja koskevia liitokseen liittyviä alahankkeita. Kuntaliitoksen seurantahanketta on toteuttanut Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti Seinäjoella. Mukana ovat olleet myös Peräseinäjoen asukaslautakunta sekä Seinäjoen kaupunki ja Etelä-Pohjanmaan liitto. Näistä kaksi viimeksi mainittua ovat toimineet myös hankkeen rahoittajina. Hankkeessa on seurattu Seinäjoen ja Peräseinäjoen kuntayhdistymisprosessin toimeenpanoa ja arvioitu yhdistymisen vaikutuksia. Seurantaa on toteutettu teemoittain, joita ovat osallistuminen ja hallinto, kulttuuri ja mielikuva, asuminen ja markkinointi sekä elinkeinotoiminta ja palvelut.

Hankkeella on ollut läheinen yhteys kehittämistyöhön. Tutkimusongelmat ja -asetelmat ovat lähteneet käytännön tarpeesta, ja tulosten on määrä auttaa kehittämistoimenpiteiden ohjaamisessa. Ruralia-instituutti on tuottanut hankkeessa tietoa aluekehittäjien käyttöön. Tulokset palvelevat etenkin Seinäjoen kaupunkia.

Ensimmäisenä työnä hankkeessa toteutettiin niin sanottu lähtötilaselvitys, jolla kartoitettiin liitoksen ensivaikutelmia ja vaikutuksia Peräseinäjoen alueelle. Tässä raportissa tuodaan lyhyesti esiin keskeisimpiä selvityksen tuloksia. Tutkimusaineisto on kerätty syksyllä 2005. Hankkeessa on suunniteltu vastaavan kyselyn toteuttamista myös myöhemmin, jolloin kuntaliitoksen keskipitkän ja pitkän aikavälin muutokset saataisiin tietoon.

Tässä tutkimusraportissa, joka tuo oman lisänsä kuntaliitoskeskusteluun, tarkastellaan Seinäjoen ja Peräseinäjoen kuntaliitoksen vaikutuksia Peräseinäjoen asukkaiden arkeen. Raportin alussa luodaan katsaus Peräseinäjoen historiaan, jonka jälkeen tarkastellaan hieman liitosprosessia. Tämän jälkeen avataan tutkimukselliset lähtökohdat ja liitosta tarkastellaan kerätyn aineiston perusteella. Lopussa seuraavat johtopäätökset ja pohdinta. Raportin empiriaosassa tarkastelun kohteena ovat liitokseen liittyvät huolet ja odotukset, alueellinen identiteetti sekä liitos ja kuntapalvelut. Teoreettisesti työ kiinnittyy alueelliseen institutionalisoitumis- ja ennen kaikkea deinstitutionalisoitumisteoriaan.

Tutkimuksen ovat toteuttaneet tutkija Kaj Zimmerbauer sekä tutkimusjohtaja Petri Kahila. Työn kommentointiin ovat osallistuneet Ruralia-instituutin maaseutupolitiikan tiimin jäsenet. Raportin ulkoasusta ja viimeistelystä ovat vastanneet viestintäpäällikkö Jari Eloranta ja toimistos sihteeri Tiina Jakonen sekä julkaisusihteeri Jaana Huhtala. Kiitokset kaikille työn eri vaiheisiin osallistuneille.

Seinäjoella syyskuussa 2006

Sami Kurki
johtaja, professori

Sisältö

Tiivistelmä	7
Abstract	8
1 Johdanto	9
2 Kuntarakenne Pohjoismaissa	12
3 Kuntaliitostutkimus Suomessa	14
4 Peräseinäjoen institutionalisoituminen ja deinstitutionalisoituminen	15
5 Kuntaliitoksen vaikutukset	19
5.1 Tietoja vastaajista	19
5.2 Suhtautuminen liitokseen ja kuntaidentiteetin muutos	21
5.3 Kuntapalvelut	26
5.4 Kuntaliitokseen liittyvät huolet	33
5.5 Toiveet, odotukset ja terveiset	35
6 Johtopäätökset	37
7 Lopuksi	40
Lähteet	42
Liite 1. Kyselylomake	45

Tiivistelmä

Tässä julkaisussa tarkastellaan Seinäjoen ja Peräseinäjoen kuntaliitosta, joka toteutui vuoden 2005 alussa. Kyseessä on niin sanottu lähtötilakysely, jolla kartoitettiin kuntaliitoksen välittömiä vaikutuksia Peräseinäjoen asukkaiden arkeen. Kysely on osa Seinäjoen ja Peräseinäjoen kuntayhdistymisprosessin seurantahanketta, jota on toteuttanut Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti ja rahoittaneet Seinäjoen kaupunki ja Etelä-Pohjanmaan liitto. Hankkeessa on ollut mukana myös Peräseinäjoen asukaslautakunta.

Tutkimus toteutettiin asukaskyselyllä, joka lähetettiin vuoden 2005 syksyllä 1394 peräseinäjokiselle. Vastauksia palautui 574 kappaletta, joten vastausprosentiksi tuli 41. Tulosten osalta voidaan todeta, että kuntaliitoksen vaikutukset kunnallisiin palveluihin olivat vastaajien mukaan vielä varsin vähäisiä. Osa muutoksista, joita vastaajat toivat esiin, ovat sellaisia, jotka ovat suurelta osin tai täysin liitoksesta riippumattomia. Yksittäisistä palveluista tyytymättömiä oltiin julkisiin liikennepalveluihin, tyytyväisimpiä puolestaan kirjastopalveluihin.

Kuntaidentiteetin osalta voidaan todeta, että samastuminen Peräseinäjokeen on liitoksen myötä pikemminkin vahvistunut kuin heikentynyt. Paikallinen identiteetti näyttääkin tutkimuksen mukaan säilyvän alueen kehittämisen yhtenä käyttövarana liitoksesta huolimatta. Suurimmat huolenaiheet, joita vastaajilla oli ennen kuntaliitosta, liittyivät Seinäjoen hallinnon sitoutumiseen Peräseinäjoen alueen kehittämiseen sekä toisaalta kuntalaisten edustukseen lähinnä kunnallisessa päätöksenteossa. Suurimmat odotukset liittyvät Peräseinäjoen vetovoiman lisääntymiseen. Sekä vetovoimatekijöiden kehittäminen että asukkaiden saaminen alueelle nousivat varsin selkeästi esiin.

Kaiken kaikkiaan näyttää siltä, että kuntaliitoksesta ei ole seurannut merkittäviä Peräseinäjoen asukkaiden arjessa näkyviä muutoksia. Tilanne voi kuitenkin muuttua, sillä liitoksesta on kulunut vasta vähän aikaa. Lisäksi on epäselvyyttä siitä, mitkä muutoksista johtuvat kuntaliitoksesta ja mitkä joistakin muista tekijöistä.

Avainsanat: kuntaliitos, alueellinen identiteetti, kuntapalvelut.

Abstract

This publication examines the merger of the Finnish municipalities of Seinäjoki and Peräseinäjoki at the beginning of 2005. The research results presented here are based on a survey aiming to establish both the initial state of affairs and the direct effects of the municipal merger on the daily lives of Peräseinäjoki residents. The survey is part of a research project monitoring the merger process. The project is being pursued by the Ruralia Institute of the University of Helsinki and funded by the City of Seinäjoki and the Regional Council of South Ostrobothnia. The Peräseinäjoki Residents' Committee is also participating in this project.

A survey of 1,394 residents of Peräseinäjoki was conducted in autumn 2005. A total of 574 residents responded to this survey, making the response rate 41%. According to survey respondents, the merger of Seinäjoki and Peräseinäjoki had had only a minor effect on municipal services. Some of the changes mentioned by the respondents were largely or completely unrelated to the municipal merger. With regard to individual services, the respondents were least satisfied with public transport and most satisfied with library services.

The results indicate that the municipal identity of Peräseinäjoki residents has grown stronger, not weakened, as a result of the merger of Seinäjoki and Peräseinäjoki. The research thus suggests that local identity appears to survive a municipal merger and can be used as a resource for regional development. Before the merger, respondents were most concerned about the commitment of administrative officials in Seinäjoki in the regional development of Peräseinäjoki and about the representation of Peräseinäjoki residents primarily in municipal decision making. The highest expectations were related to Peräseinäjoki becoming a more attractive area: developing features of attractiveness and drawing new residents to the region featured strongly in the survey.

Overall, it seems that the daily lives of Peräseinäjoki residents did not change significantly as a result of the municipal merger with Seinäjoki. The situation may change in the future, however, for only a short amount of time has passed since the two municipalities merged, and people are still somewhat confused about which changes may be attributed to the merger and which to other factors.

Keywords: merger of municipalities, regional identity, municipal services

1 Johdanto

Suomen kuntarakenne on ollut viime aikoina suurten muutosten keskellä. Kuntien määrä on vähentynyt, eikä mikään viittaa siihen, että kehityksen suunta muuttuisi. Kehityksen taustalla voidaan katsoa olleen kuntien heikko taloudellinen tilanne, joka on luonut painetta kuntaliitoksiin. On myös todettava, että Suomen kuntien väestölliset ja alueelliset erot ovat suuria, mikä tekee kuntarakenteesta hajanaisen. Pienimmät ja syrjäisimmät kunnat eivät välttämättä kykene nykyisellä väestö- ja tulopohjalla vastaamaan kaikista velvoitteistaan varsinkaan palvelutuotannossa. Samanaikaisesti myös suurimmat kaupungit ja niiden läheiset kunnat ovat ajautuneet taloudellisiin vaikeuksiin, kun nopeasti kasvavalle väestölle on järjestettävä riittävät palvelut.

Kuntaliitoksia on perusteltu suuremman kunnan lisääntyneellä näkyvyydellä ja painoarvolla sekä palvelutuotannon tehostamisella ja selkeyttämisellä (Puustinen 1998, 139, Leinamo 2004, 25). Leinamon (2005, 25) mukaan kuntien liitokset ja kuntarakenteen muutos on herättänyt tunteita sekä puolesta että vastaan. Kun argumentit liitosten puolesta ovat liittyneet tehokkuuden ja painoarvon kasvuun, vastustajat ovat tuoneet esiin vaikutusmahdollisuuksien kaventumiseen ja lähidemokratiaan liittyviä seikkoja. On myös todettu, että pienet kunnat eivät ole välttämättä tehottomia ja että niissä pystytään järjestämään palveluita joustavasti. Kuntaliitoksen on myös väitetty passivoivan kuntalaisia, kun omaa kuntaa ja sen tuottamaa identiteettisuoja ei enää olisi. (Zimmerbauer 2006.)

Haverin (2002, 8) mukaan kuntaliitosten perusteina on käytetty myös maankäyttöön ja suunnitteluun liittyviä etuja sekä niin sanotun vapaamatkustajaongelman poistumista. Vapaamatkustajaongelmalla viitataan tilanteeseen, jossa esimerkiksi kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluiden kustannukset eivät kohdistu oikeudenmukaisesti kaupunkiseuduilla vaan käytännössä keskustaajunki tuottaa palveluita myös sen lähikunnille. Kuntaliitoksen vastustajat ovat puolestaan perustelleet kantojaan demokratian ja osallistumisen heikkenemisellä, palvelutuotannon joustamattomuudella sekä kunnan reuna-alueiden palveluiden mahdollisella heikkenemisellä. On myös todettu, että selkeää yhteyttä kuntakoon ja taloudellisen tehokkuuden välillä ei ole kyetty osoittamaan.

Kuntayhdistymisten taustalla vaikuttaa yhdistyvien kuntien maantieteellinen asema toisiinsa nähden. Käytännössä niin sanotut reikäleipäkunnat, jotka ympäröivät toista kuntaa joka suunnalta, ovat muita kuntia herkempiä yhdistymään. Aiemmin reikäleipäkuntien lukumäärä oli suuri, koska monia kaupunkeja ympäröi keskuskunnan maalaiskunta. Viimeinen täydellinen reikäleipäkunta yhdistettiin vuonna 2006, kun Rovaniemen maalaiskunta yhdistyi Rovaniemen kaupunkiin. Kuntayhdistymisen kannalta reikäleipäkuntien yhdistäminen on perusteltua, koska ne muodostavat jo maantieteellisesti yhtenäisen kokonaisuuden. Leinamon (2004) tutkimuksessa reikäleipäkuntien yhdistymiset on nähty jossain määrin onnistuneina, sillä yhdistymisen perusteena on ollut tilanne, jossa liitoskunnalta on puuttunut oma keskus.

Kuntaliitosten ohella kuntarajat ovat sopeutuneet kehitykseen myös toisella tavalla. Useissa tapauksissa kuntaliitoksen on korvannut tiiviimpi kuntien välinen yhteistyö, jossa hallinnolliset rajat ovat säilyneet mutta ne ovat menettäneet merkitystään lisääntyneen yhteistoiminnan seurauksena. Kuntien tehtäviä ei tällöin hoideta kuntarajojen puitteissa vaan usean kunnan yhteistyönä. Kunta kuitenkin pysyy hallinnan perusyksikkönä. Yhteistyön lisääntyminen alkoi näkyä 1980-luvulla, ja se on edelleen tiivistynyt. (Haveri 2002, 10.)

Kuntarakenteen muutos ja sen kehittäminen on perustunut tähän saakka pääsääntöisesti vapaaehtoisuuteen, mikä on johtanut laajempaan yhteistyöhön kuntien välillä. Kuntien välistä yhteistyötä tehdään kaikissa kunnissa ja periaatteessa kaikilla hallinnon tasoilla. Elinkeinopoliitikassa yhteistyö perustuu yhteisiin elinkeinopoliittisiin yhtiöihin ja perusturvan osalta yhteisiin ohjelmiin. Kuntien yhdistymistä ei ole kehitetty suoranaisin poliittisin toimenpitein, vaan yhdistymisprosessit ovat olleet paikallisia ja tapauskohtaisia. Vasta viime vuosina valtio on ryhtynyt tukemaan ja kehittämään kuntien yhdistymistä. Tärkein väline on ollut yhdistymisavustus, ja lakisääteisenä välineenä käytössä ovat olleet kuntajakolain muutokset. (Pihlajaniemi 2006).

Haverin (2002, 8) mukaan kuntaliitoksista puhuvat nykyään entistä enemmän kunnat itse. Voidaankin todeta, että kuntaliitoksissa ei ole niinkään kyse deterministisestä sopeutumisesta joidenkin suurempien voimien edessä vaan kuntaorganisaation aktiivisista pyrkimyksistä järjestää palveluita ja rakenteitaan mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti kuntalaisten etua ajatellen. Toisaalta viime aikoina on voitu havaita myös valtionhallinnon luoneen lisääntyviä paineita kuntaliitoksiin.

Kuntarakenteeseen ja kuntaliitoksiin suhtautuminen vaihtelee merkittävästi kunnan viranomaisten ja kuntalaisten välillä. Samalla myös ajallisesti suhtautuminen on muuttunut merkittävästi. Kuntaliitoksista on julkisuudessa keskusteltu jo pitkään, mutta käytännössä kuntien yhdistyminen ei ole edistynyt valtionhallinnon toivomalla tavalla ”keppi ja porkkana”-periaatteen mukaisesti. Kuntaliitoksia on kuitenkin ajan kuluessa tapahtunut ja tällä hetkellä on hankkeilla useita kuntaliitoksia. Kunta- ja palvelurakennemuutos -hanke on lisännyt kuntien mielenkiintoa ja pyrkimyksiä yhdistymiseen. Kuntaliitoksia on julkisessa keskustelussa perusteltu taloudellisen hyödyn ja tehokkuuden perusteella.

Kuntalaisten ja kunnanviranomaisten suhtautumista kuntarakenteen muutokseen on selvitetty monissa eri kyselyissä ja tutkimuksissa. Kunnallisalan kehittämissäätöön säännöllisesti toteutettava kuntailmapuntarikysely (Kansalaismielipide ja kunnat 2005) antaa hyvän kuvan suhtautumisesta kuntaliitokseen. Kyselyssä yleisesti kuntaliitokseen myönteisesti suhtautui kuntalaisista lähes puolet ja kielteisesti noin neljännes. Kunnanjohtajien kohdalla kuntailmapuntarissa 2005 ei samaa kysymystä esitetty, mutta vuonna 2002 tehdyssä kyselyssä 63 % kunnanjohtajista kannatti kuntaliitoksia. Kysymyksen kohdentuessa oman kunnan omaehtoiseen liittämiseen naapurikuntaan kuntalaisten suhtautuminen muuttui epäileväksi, sillä liittymiseen suhtautui myönteisesti 34 % ja kielteisesti 64 % kuntalaisista. Kunnanjohtajista taas 48 % suhtautui oman kunnan liittämiseen naapuri-

kuntaan myönteisesti. Kuntalaisten kohdalla ei vuosina 2002, 2003 ja 2005 näy muutosta, mutta kunnanjohtajien asenne on muuttunut jonkin verran myönteisemmäksi. Vastausten voidaan kuitenkin myös tulkita ilmentävän kuntaliitosten toteuttamisen vaikeutta kuntakentässä.

Sinänsä kuntaliitokset eivät ole uusi asia: ensimmäinen maamme kuntaliitoksista toteutettiin jo vuonna 1934. Vuonna 1955 kuntia oli vielä 547. 1970-luvulla monilta kuntaliitoksilta vältyttiin lisäämällä kuntainliittojen kautta toteutettavia tehtäviä. Vuosikymmen oli kuitenkin tiivistä kuntaliitosten aikaa, sillä tuolloin kuntien lukumäärä väheni 59:llä (Haveri 2002, 10). Vuonna 1977 Suomessa oli 464 kuntaa. Kuntaliitoskeskustelu on vauhdittunut jälleen 1980-luvulta alkaen erilaisten aluejakokysymysten tultua ajankohtaisiksi. Toisaalta varsinaiset muutokset jäivät tuona aikana vähäisiksi, sillä vuosina 1989–2004 Suomessa kuntien määrä väheni 17:llä. (Leinamo 2004, 21, 24.). Vuoden 2005 alussa toteutettiin kymmenen kuntajaon muutosta. Tätä kirjoitettaessa Suomessa on 432 kuntaa. 1940-luvun lopulta vuoden 2005 alkuun mennessä kahden tai useamman kunnan liitoksen kautta kuntien määrä on laskenut vain runsaalla sadalla (Kauppinen 2005). Suhteellisesti ajatellen tapahtunutta kehitystä voi pitää kohtuullisen vähäisenä.

Kokemukset kuntaliitoksista ovat varsin vaihtelevia. Vaikutukset ovat erilaisia eri alueiden välillä, eikä vastaanottajakunnan väkiluvulla, etäisyydellä, elinkeinorakenteella tai poliittisella paikkajakaumalla ole selkeää yhteyttä liitosalueen myöhempään kehitykseen. Lisäksi mahdolliset muutokset voivat näkyä välittömästi kuntaliitoksen jälkeen tai vähitellen vuosikymmenten kuluessa. (Leinamo 2004, 139.) Koska yleistäminen on vaikeaa, jokaista kuntaliitosta tulisi tutkia omana tapauksenaan, toki muihin tapauksiin verraten. Vaikka itse liitosprosessi olisikin samankaltainen, vaikutukset voivat erota jo maantieteellisistä seikoista johtuen. Ongelmana seurantatyössä ovat muun muassa vertailtavuus ja aikatekijään liittyvä ongelma. Koskaan ei voida olla täysin varmoja siitä, mitkä vaikutukset tai ilmiöt olisivat toteutuneet ilman liitosta (Puustinen 1998, 139).

Tässä tutkimuksessa on selvitetty Seinäjoen ja Peräseinäjoen kuntaliitoksen vaikutuksia Peräseinäjoen alueen asukkaiden arkeen. Keskeistä on siis ollut hahmottaa asukkaiden kuntaliitokseen liittyviä kokemuksia. Tutkimus on osa Seinäjoen ja Peräseinäjoen kuntayhdistymisprosessin seurantahanketta, jota toteuttaa Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin Seinäjoen yksikkö. Hankkeen tavoitteena on aktiivisen seurannan avulla edesauttaa liitoksen sujuvuutta ja ohjata kehittämistoimintaa oikeaan suuntaan. Hanketta rahoittavat Seinäjoen kaupunki ja Etelä-Pohjanmaan liitto, lisäksi hankkeessa on mukana Peräseinäjoen asukaslautakunta. Hanke käynnistyi vuoden 2005 kesällä.

2 Kuntarakenne Pohjoismaissa

Pohjoismaiden kunnallishallintojärjestelmät ja kuntien tehtävät ovat pääperiaatteissaan samankaltaisia. Kaikissa maissa hyvinvointipalvelujen tuottamisesta vastaavat pääsääntöisesti kunnat. Ainoastaan Tanskassa kunnilla on muista maista eräviä tehtäviä, kuten esimerkiksi erinäisiä tehtäviä työllisyyden hoidossa. Suomessa julkisen sektorin tehtävistä rahoitetaan suurin osa suoraan kuntalaisilta kerättävillä verovaroilla, mikä ei ole tavallista Manner-Euroopan maissa. Suomen kuntarakenteen muospaineeseen muihin maihin verrattuna on vaikuttanut sen rahoitus rakenne, joka eriyttää kuntia niiden toimintaedellytysten perusteella.

Tanska ja Ruotsi toteuttivat 1970-luvulla varsin mittavat kuntareformit, joiden tuloksena kuntien määrä väheni molemmissa maissa selvästi. Ruotsissa kunnista muodostettiin alueita, joista suurimmassa osassa on alle 25 000 asukasta. Kuntatason tehtävät ovat Ruotsissa Suomeen nähden erilaisia, sillä aluetaso vastaa esimerkiksi sosiaali- ja terveystalvveluista, jotka Suomessa ovat perinteisesti kuuluneet kunnille. Kuitenkin myös Ruotsissa muuttoliike ja taloudellisen kasvun heikkeneminen loivat painetta uudistaa kuntarakennetta. (Lähteenmäki-Smith 2002, 11–12.) Erona Suomen kuntarakenteen muospaineeseen on, että Ruotsissa kuntarakennetta on pyritty muuttamaan lisäämällä aluetason ja kuntien yhteistyötä. Suomessa on painotettu kuntien keskinäistä yhteistyötä kuntarakenteen muutoksessa. Sittemmin Ruotsissa on ryhdytty vahvistamaan paikallista demokratiaa (Lähteenmäki-Smith 2002, 11–12).

Tanskassa toteutettiin 1970-luvulla kuntauudistus, jonka seurauksena kuntien määrä väheni noin sadalla 278 kuntaan. Kuntien keskimääräinen asukasluku nousi yhdistymisten tuloksena noin 19 000 asukkaaseen (Haveri, Majoinen & Laamanen 2003: 33–34.) Lähteenmäki-Smithin (2002) mukaan Tanskaan ei voi suoraan liittää kysymystä alueellistumisesta tai alueellistamisesta, sillä Tanskan hallintojärjestelmä on ollut perinteisesti hajautetumpi kuin muissa Pohjoismaissa. Tanskassa 1970-luvulla toteutettu kuntauudistus meni Suomeen ja Ruotsiin nähden askeleen pidemmälle paljolti tästä seikasta johtuen (Lähteenmäki-Smith 2002; Haveri et al. 2003). Tällä hetkellä Tanska uudistaa kuntarakennetta radikaalilla tavalla, minkä seurauksena Tanskan kuntien lukumäärä tulee vähenemään noin puolella. Merkittävin muutos ei kuitenkaan koske kuntia vaan aluetasoa, sillä maakunnat puretaan kokonaan ja tilalle tulee suomalaista sairaanhoitopiiriä muistuttava aluejärjestelmä. Kuntien hallintoa ja toimintaa vahvistetaan niin, että ne toimivat ainoana julkisena hallintoyksikkönä (ks. Taavitsainen 2005).

Kaikissa Pohjoismaissa käsitellään samankaltaisia asioita kuntarakenteen kehittämisessä. Paikallistaso on kehittämisen keskeinen yksikkö sen perinteisestä vahvasta asemasta johtuen. Jos ajatellaan paikallista osallistumista ja demokratiaa, niin kunnat edustavat ihan-teellisinta läheisyyden tasoa. Missään maassa ei haluta asettaa kuntien itsehallinnollista asemaa kyseenalaiseksi. Kuntalaisten osallistumista päätöksentekoon halutaan päinvastoin vahvistaa ja parantaa. Palvelutuotannon suhteen paikallinen taso ei kuitenkaan enää tule-

vaisuudessa ole se, jolla palveluja pääsääntöisesti tuotetaan. Pienet kunnat muodostavat ongelman, koska niillä ei ole mahdollisuuksia selvittää yksin kasvavista palvelutehtävistä. Paikallistasoa tärkeämmäksi nousee aluetaso tai usean kunnan alueet, joiden tasolla palvelutuotantoa laajemmin tarkastellaan.

Kuntarakenteen muutoksen perusteet ovat kaikissa Pohjoismaissa lähtöisin palvelutuotannossa esiintyvistä pullonkauloista ja niihin liittyvistä uudistustarpeista. Palvelutuotanto on käytännössä kritiikin kohteena kaikilla alueilla, ei ainoastaan harvempaan asutuilla alueilla, joihin arvostelu on perinteisesti kohdistunut. Tällä hetkellä palvelutuotannon ongelmat koskettavat periaatteessa samoin perustein niin kaupunkoja kuin maaseutukuntiakin. Näihin ongelmiin palvelutuotannossa pyritään hakemaan vastauksia molemmilla alueilla samoin keinoin. Tällä hetkellä keskeisin keinoista on pyrkimys muodostaa suurempia kokonaisuuksia palvelutuotantoalueiksi. Ihanteellisessa tapauksessa kuntarakenteen muutos voidaan toteuttaa ilman erimielisyyksiä, mutta kaikissa Pohjoismaissa toteutetuissa kuntarakenteen uudistuksissa on edellytetty valtion aktiivista puuttumista muutokseen. Valtion roolin epämääräisyyden vuoksi Suomessa 1970-luvulla suunniteltu kuntarakenteen muutos epäonnistui.

3 Kuntaliitostutkimus Suomessa

Kuntaliitoskeskustelun viriämisen myötä myös kuntaliitoksiin liittyvä tutkimus on lisääntynyt. Viime aikoina liitoksiin on tutkimuksellista näkökulmaa tuonut muun muassa Arto Haveri, joka on pohtinut kirjoituksissaan kuntarajojen sopeuttamisen mekanismeja (2002) ja ennakoinut alueellista uudelleenorganisointumista (1991). Myös esimerkiksi Antti Moisio ja Roope Uusitalo (2003), Arto Koski (2004) sekä Kaija Majoinen ja Elina Laamanen (Haveri, Laamanen & Majoinen 2003) ovat osallistuneet kuntaliitoksista käytävään tieteelliseen keskusteluun. Kuntatalouden näkökulmasta liitoksia ovat tutkineet muun muassa Markku Virtanen ja Ilmo Kuokkanen (1993).

Käytyä kuntaliitoskeskustelua ovat arvioineet muun muassa Siv Sandberg ja Christer Ståhlberg (1997), jotka toteavat monien kuntaliitoskeskusteluissa esiintyvien perusteluiden sisältävän pinnallisuutta, yleistyksiä ja jopa epäjohtonmukaisuuksia. Niin sanottuja reikäleipäkuntia ja vapaamatkustajuutta ovat puolestaan tarkastelleet esimerkiksi Kauko Aronen ja Juha Hartikainen (1995) sekä Sari Puustinen (1998). Selvitysmies Heikki Koski (1996) on puolestaan tarkastellut valtion ja kuntien välistä suhdetta.

Kuntaliitosten pitkä aikavälin vaikutuksia on tutkinut Kari Leinamo, joka tarkasteli tutkimuksessaan viittä 1960- ja 1970-luvulla tapahtunutta kuntaliitosta ja niiden vaikutusta vastaavien vertailualueiden kautta. Leinamo (2004) lähestyy tutkimuksessaan kuntaliitoksia tasaisuusperiaatteen mukaisesti tarkastellen palveluiden ja muiden toimintojen pysymistä liittyvien kuntien alueella. Tarkastelunäkökulmana ei ole uuden kunnan kehittyminen kokonaisuutena, minkä vuoksi tutkimuksesta ei voi tehdä kovin laajoja yleistäviä johtopäätöksiä. Leinamo (2004, 132) korostaa tutkimuksessaan vapaaehtoisuutta ja yleistä tahtotilaa. Samalla hän nostaa esiin kuntatalouden merkityksen yhdistymisprosessin taustalla vaikuttavana tekijänä.

4 Peräseinäjoen institutionalisoituminen ja deinstitutionalisoituminen

Alueen synnyssä kyse on niin sanotusta institutionalisoitumisesta ja kuntaliitoksessa tapahtuu sen käänteinen prosessi eli deinstitutionalisoituminen. Alueen institutionalisoitumista ovat Suomessa tutkineet lähinnä Anssi Paasi ja Heikki Riikonen. Paasin (1986) teorian mukaan institutionalisoituminen pitää sisällään neljä vaihetta, jotka ovat osin päällekkäisiä. Ensimmäisenä vaiheena voidaan pitää alueen territoriaalista hahmottumista, jossa alue rajautuu omaksi muista alueista eroavaksi yksiköksi. Toisena vaiheena on alueen käsitteellinen hahmottuminen, joka tarkoittaa muun muassa alueen nimeämistä sekä erilaisten alueellisten symbolien käyttöönottoa, joilla alue identifoidaan. Institutionalisoitumisen kolmantena vaiheena voidaan pitää alueellisten instituutioiden muodostumista. Tällöin kyse on sellaisten sosiaalisten organisaatioiden ja instituutioiden synnystä, jotka ovat kytkeytyneet alueeseen funktionsa tai vaikutusalueensa kautta. Formaalisin institutionalisoitumisen piirre on hallinnollisen roolin saaminen, jolloin alue kiinnittyy osaksi hallinnollista aluejärjestelmää. Viimeinen vaihe pitää sisällään alueen roolin vakiintumisen. Tällöin alueella on jo selkeä identiteetti ja alueeseen liittyy merkitysisältöjä, joita uusinnetaan. (Paasi 1986.)

Ensimmäiset viralliset maininnat Peräseinäjoesta ovat vuodelta 1865, jolloin sen todetaan tulleen venäläisten topografien mittauksen seurauksena ”sivistyneen maailman tietoon” (Kangasniemi 1972, 13). Toisaalta Peräseinäjoen institutionalisoituminen ja nimen käyttöönotto liittyy Suur-Ilmajoen syntyyn 1570-luvun lopulle. Tuolloin Ilmajoelta muutti muutamia talollisia uudisasukkaiksi Seinäjoen suulle. Vähitellen Seinäjoen kylä laajeni pitkin jokirantoja Kyrönjoelta Virroille. Samalla tuota noin 60 kilometrin pituista kapeaa aluetta alettiin jakaa kahtia: alapäätä sanottiin Alaseinäjoeksi ja yläpäätä vastaavasti Yläseinäjoeksi. Yläseinäjoki-nimi jäi kuitenkin vähälle käytölle, ja sen sijaan alettiin puhua Peräseinäjoesta. Nimi oli ensin käytössä puhekielessä, mutta siirtyi myöhemmin viralliseenkin käyttöön. Vähitellen myös Alaseinäjoki lyheni Seinäjoeksi. Kangasniemi 1972, 20–22.)

Peräseinäjoen institutionalisoitumiseen vaikutti myös sen vakiintuminen omaksi kappeliseurakunnakseen. Tässä oli taustalla se, että kun Suur-Ilmajoen asutus levisi ja väkiluku kasvoi, seurakunnan yhteydet etäällä asuviin vaikeutuivat. Kaukaisimmista seurakunnan osista muodostettiin tällöin kappeliseurakuntia, joilla oli kirkko, hautausmaa ja myöhemmin myös pappi. Ilmajoen kappeleiksi tulivat vuosien 1627–1728 aikana Kauhajoki, Kurikka, Alavus ja Jalasjärvi. Peräseinäjokiset eivät kuitenkaan tyytyneet siihen, että heillä oli kirkko, jossa Ilmajoen papit kävivät muutaman kerran vuodessa pitämässä jumalanpalveluksen. Oma pappi haluttiin, mutta se edellytti kappeliaseman saamista ja siihen tarvittiin kuninkaan suostumus. Vuonna 1798 suostumus saatiin, ja seurakunnan itsenäistymisestä oli otettu iso askel eteenpäin. Vähitellen kappeliseurakunnat itsenäistyivät Ilmajoesta. (Kangasniemi 1972, 37–38.)

1800-luvun puoliväliin saakka seurakunta oli ainoa paikallinen hallintomuoto. Vuonna 1865 tapahtui kuitenkin ratkaiseva käänne, kun annettiin kunnallisasetus, joka erotti kunnan ja seurakunnan toisistaan. Tuolloin perustettiin kunnallinen hallintojärjestelmä, jonka piiriin kuuluivat esimerkiksi teiden rakentaminen ja kunnossapito, kansakoulujen perustaminen sekä köyhien ja sairaiden hoito. Ilmajoen kunnallinen toiminta alkoi vuonna 1867. Kappelit saattoivat tuolloin päättää itse, eroavatko ne emäpitäjän kunnallishallinnosta. Ilmajoen pitäjistä erosivat ensin kaikki muut paitsi Seinäjoki ja Peräseinäjoki. Seinäjoki kuitenkin erosi Ilmajoesta jo seuraavan vuoden alussa ja Peräseinäjoki seurasi heti perässä. Oma kunnallishallinto syntyi Peräseinäjoelle siis vuonna 1868. Kuntakokouksia pidettiin aluksi lähinnä pappilassa. Vasta vuonna 1920 Peräseinäjoelle saatiin ajanmukainen kunnantalo. (Kangasniemi 1972, 69–84.)

Alueen institutionalisoituminen ja alueellisen identiteetin vahvistuminen ei kuitenkaan kiinnity pelkästään aluehallinnon syntyyn, kuten Paasikin tuo esiin. Siksi on tärkeää tuoda esiin myös muita seikkoja, jotka ovat vaikuttaneet Peräseinäjoen käsitteelliseen hahmottumiseen ja ”peräseinäjokisuuden” syntyyn. Tällaisista seikoista voidaan nostaa esiin esimerkiksi Peräseinäjoen meijeri, joka perustettiin jo 1870-luvulla ja joka muuttui 1921 koko pitäjän käsittäväksi osuusmeijeriksi. 1920-luvulla syntyi myös käsitys Peräseinäjoen puvusta, joka merkittiin pitäjäpukujen luetteloon vuonna 1938. 1800-luvun loppuun liittyi myös koululaitoksen tulo Peräseinäjoelle. Myös järjestötoiminnan syntymisellä ja kehitymisellä on suuri merkitys aluetietoisuuteen ja -identiteettiin. Järjestöt olivat aluksi lähinnä nuorisoseuroja, joiden toiminnassa painottuivat musiikki, urheilu ja voimistelu, erilaiset näytelmät ja muut sivistymistä ja valistumista edesauttavat toiminnot. Urheilutoiminta oli 1900-luvun alussa osa nuorisoseurojen toimintaa, mutta vähitellen urheilutoimintaa varten perustettiin omia järjestöjä. Peräseinäjoella urheilutoiminnalle antoivat alkusysäyksen Tukholman olympialaiset, joiden jälkimainingeissa vuonna 1927 kuntaan perustettiin voimistelu- ja urheiluseura Toive. Maineikkaista Toiveen urheilijoista voidaan mainita viisinkertainen olympiavoittaja Ville Ritola. (Kangasniemi 1972, 101–103, 135–137, 178–198.) Myöhemmin Toive on tuonut Peräseinäjoelle näkyvyyttä muun muassa naisten pesäpallomenestyksen myötä.

Institutionalisoitumisen vastakohtana voidaan pitää deinstitutionalisoitumista, jonka lähtökohtana on aluejärjestelmän rakenteellinen muutos. Käytännössä aluejärjestelmän muutos tarkoittaa spatiaalista uudelleenjärjestymistä, kuten esimerkiksi kuntaliitosta. Alueelle tämä merkitsee sitä, että jo vakiintuneet ja aluetta luonnehtivat instituutiot korvautuvat uusilla ja vanhat instituutiot pääosin katoavat. Kehityksen seurauksena alue katoaa aluejärjestelmän toiminnallisesta kokonaisuudesta, mutta säilyy eräänlaisena dokumentoituna ja muistinvaraisena alueena. Tämä edellyttää aluetta koskevien tekstien ja dokumenttien sekä symbolien olemassaoloa. Alue elää tällöin muistinvaraisena kuvana, eräänlaisena muistijälkenä, asukkaiden mielissä. Tällaisena alue voi säilyä pitkään senkin jälkeen, kun se on vailla roolia aluejärjestelmän toiminnallisessa todellisuudessa.

Keskustelu Seinäjoen seudun kuntien yhdistymiseen liittyvien hyötyjen ja haittojen selvittämisestä käynnistyi yhdistymisselvityksen mukaan syksyllä 1999. Selvitystyöhön lähtivät mukaan Seinäjoen kaupunki sekä Peräseinäjoen ja Ylistaron kunnat. Selvitysmiehenä toimi varatuomari Jussi Pekka Alanen ja asiantuntijana professori Markku Sotarauta. Selvitysmies päätyi vuoden 2001 alussa julkaistussa raportissa esitykseen uuden kunnan muodostamisesta kyseisestä kolmesta kunnasta. Ehdotuksessa toivottiin varattavan myös liitosselvityksen ulkopuolelle jääneelle Nurmolle vielä mahdollisuus tulla mukaan uuden kunnan valmistelutyöhön. Alkukesästä 2001 Seinäjoen kaupunki ja Peräseinäjoen kunta ilmoittivat valmiudesta jatkaa selvitystyötä. Ylistaron suhtautuminen oli varauksellista, ja Nurmo jättäytyi asiaa käsiteltyään edelleen hankkeen ulkopuolelle. Tämä tarkoitti sitä, että prosessi jatkui Seinäjoen ja Peräseinäjoen kesken. (Zimmerbauer 2006.)

Seinäjoelta ja Peräseinäjoelta puuttui yhteinen raja. Seinäjoen ja Peräseinäjoen välissä sijaitseva Ilmajoen kuntaan kuuluva Lehtimäen kylä kuitenkin ilmaisi halukkuutensa liittyä yhdistyvään kuntaan, mikäli liitos toteutuu. Myöhemmin myös samalla suunnalla sijaitsevat Honkakylän ja Ojajärven kylät jättivät oman liitosesityksensä ja tulivat lopulta mukaan kuntaliitokseen. Näin Seinäjoen ja Peräseinäjoen välille syntyi myös maantieteellinen yhteys. Toiminnallisesti Seinäjoen ja Peräseinäjoen liitos nähtiin luontevana ratkaisuna. (Zimmerbauer 2006.)

Kuntaliitosta valmistellut selvitystoimikunta esitti huhtikuussa 2002 kokoontuville Seinäjoen kaupunginvaltuustolle ja Peräseinäjoen kunnanvaltuustolle, että yhdistymissopimus hyväksytään ja valtioneuvostolle tehdään esitys kuntien yhdistymisestä. Peräseinäjoen kunnanvaltuusto päätti tuolloin myös järjestää asiasta neuvoa-antavan kansanäänestyksen kesällä 2002. Yhdistymissopimuksen hyväksyminen merkitsi käytännössä sitä, että vuoden 2005 alusta Peräseinäjoki liitettiin Seinäjokeen, vaikka virallisesti molemmat kunnat lakkautettiin ja samalla perustettiin uusi kunta, jonka nimeksi tuli Seinäjoki. Peräseinäjokea ei vuoden 2005 alusta itsenäisenä kuntana enää ollut. Peräseinäjoki ja Ilmajoen kunnasta mukaan liitetyt alueet olivat Seinäjoen tilastoalueita. (Zimmerbauer 2006.)

Liitosajankohtana Peräseinäjoki oli noin 3600 asukkaan kunta, jonka pinta-ala oli 445 neliökilometriä ja josta vesipinta-alaa oli 14 neliökilometriä. Seinäjoki oli puolestaan pinta-alaltaan 158 neliökilometriä ja sen väkiluku oli noin 32000 henkeä. Kunnat poikkesivat toisistaan myös väestö- ja elinkeinorakenteeltaan sekä koulutusrakenteeltaan, jotka olivat Seinäjoella kaupunkimaisempia.

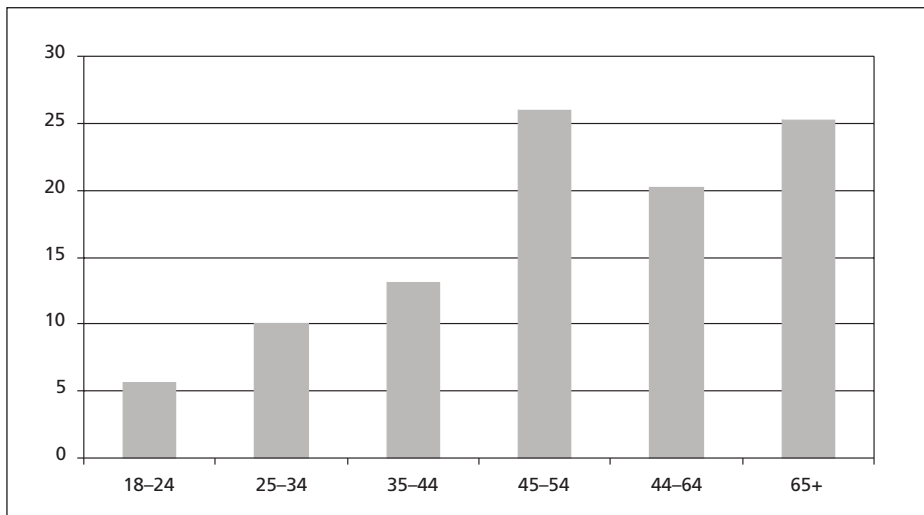

5 Kuntaliitoksen vaikutukset

Seinäjoki-Peräseinäjoki kuntayhdistymisprosessin seurantahankkeen lähtötilaselvitys toteutettiin syksyllä 2005. Lähtötilaselvityksen kohteina olivat Peräseinäjoen asukkaat. Selvityksessä on kolme näkökulmaa. Ensimmäinen näkökulma liittyy identiteettiin, jota tarkastellaan alueellisena ilmiönä. Keskeinen kysymys koskee Peräseinäjoen asukkaiden kuntaidentiteetin kokemista ja sitä, miten kuntaliitosprosessi on vaikuttanut omaan asuinkuntaan samastumiseen. Identiteetin merkitys kytkeytyy tutkimuksessa paikalliseen aloitteellisuuteen ja kehittämiseen. Toinen näkökulma liittyy peräseinäjokisten käsityksiin kuntapalveluista sekä arvioihin kuntaliitoksen vaikutuksista mainittuihin palveluihin. Kuntapalveluita tarkastellaan sivistystoimen, teknisen toimen ja sosiaali- ja terveystoimen kautta. Kolmas näkökulma läpileikkaa osittain kahta ensin mainittua. Siinä kohteena ovat erilaiset kuntaliitosprosessiin liittyvät tunteet ennen ja jälkeen liitoksen. Ajatuksena on ollut kartoittaa yhtäältä niitä ajatuksia, toiveita, pelkoja ja muita tunteita, joita peräseinäjokisilla on liitokseen liittyen ollut ennen sen toteutumista ja toisaalta sitä, miten nämä odotukset ja pelot näyttävät toteutuneen. Yhtenä aspektina on myös selvitetty sitä, millaisia tulevaisuuden odotuksia kuntaliitokseen Peräseinäjoella liittyy.

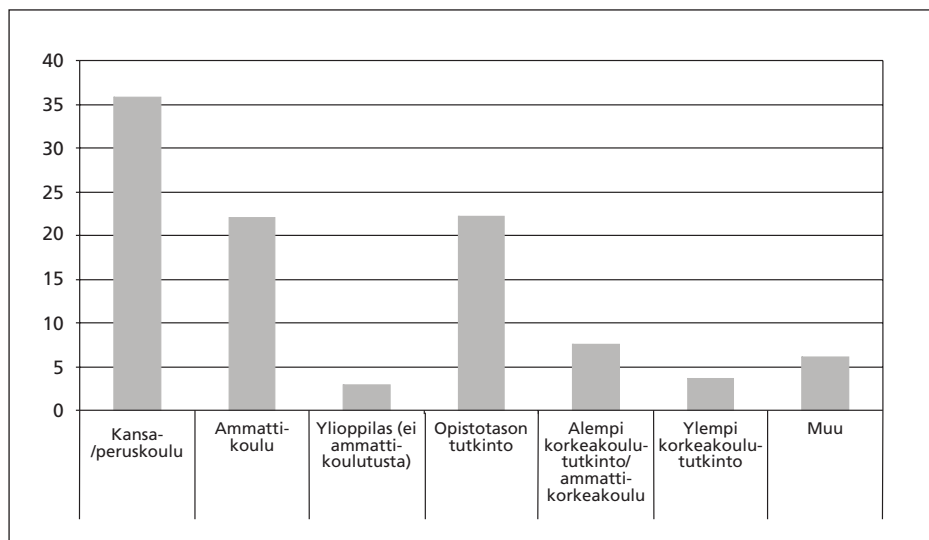
5.1 Tietoja vastaajista

Aineiston keruu toteutettiin postikyselynä. Kyselylomakkeet postitettiin syyskuun lopulla 2005 yhteensä 1394:lle Peräseinäjoen alueen asukkaalle. Otos valittiin satunnaisotannalla ja osoitetiedot hankittiin maistraatista. Lomakkeita palautui yhteensä 577 kappaletta, joista koodauskelpoisia oli 574 kappaletta. Vastausprosentiksi muotoutui näin ollen 41. Kysely oli henkilökohtainen, ja se lähetettiin täysi-ikäisille. Vastaajien ikäjakauma on esitetty kuviossa 1.

Kuvio 1. Vastaajien ikäjakauma (%).

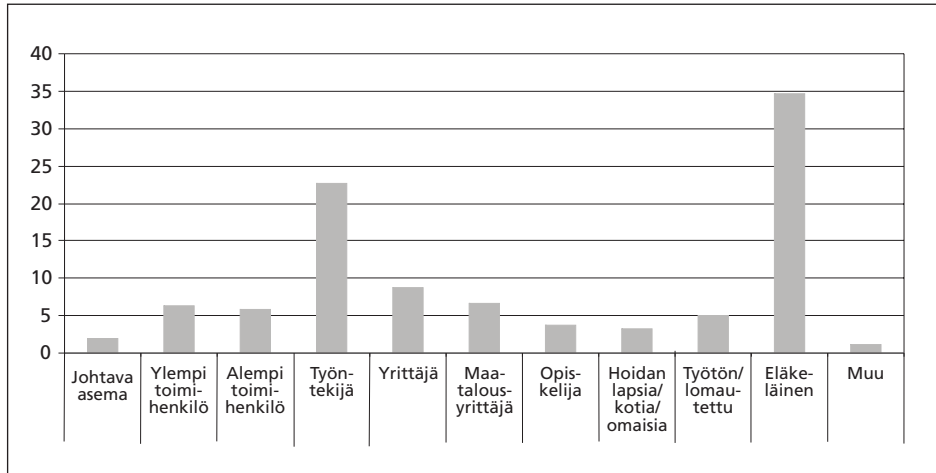
Kyselyyn vastanneista miehiä oli 263 ja naisia 311. Prosentteina miesten osuus on 46 ja naisten 54. Koulutuksen osalta korostuvat peruskoulutus, ammattikoulutus sekä opistotason koulutus. Koulutusjakauma on esitetty kuviossa 2.

Kuvio 2. Vastaajien koulutus (%).

Kyselyyn vastanneista 39,3 % asui Peräseinäjoen keskustaajamassa. Riskun asuntoalueella asui 3,3 % vastaajista. Loput eli 57,4 % vastanneista asui haja-asutusalueella. Ylivoi- maisesti suurin osa vastaajista asui omistusasunnossa. Heitä oli 83,8 % vastaajista. Vuokra-asunnossa asui 9,3 % vastaajista. Lopuilla oli jokin muu asumismuoto tai työsuhde-asunto.

Ammattien osalta voidaan todeta, että suurin osa vastanneista työikäisistä edusti työväestöä. Heitä oli vastanneista 22,6 %. Seuraavaksi eniten vastanneissa oli yrittäjiä (8,9 %) ja kolmanneksi eniten maatalousyrittäjiä (6,7 %). Opiskelijoita oli kyselyyn vastanneista ainoastaan 3,7 %. Kaikista vastanneista eläkeläisiä oli 34,6 % eli yli kolmannes. Eläkeläisten suurta määrää selittää osaltaan myös Peräseinäjoen demografinen rakenne.

Kuvio 3. Vastaajien ammattiasema (%).

Kyselyyn vastanneista 50,3 % oli vastustanut kuntaliitosta ennen sen toteutumista. 40,9 % oli ollut liitoksen kannalla, ja 8,8 %:lla ei ollut kantaa asiaan. Myönteisin suhtautuminen kuntaliitokseen oli ylempään tai alemman korkeakoulututkinnon suorittaneilla, kielteisin perus- ja ammattikoulun suorittaneilla. Myös samastuminen Peräseinäjokeen korreloi liitokseen suhtautumisen kanssa, kuten olettaa saattaa. Asenne kuntaliitokseen ei sen sijaan juurikaan korreloinut sukupuolen mukaan.

Tarkasteltaessa suhtautumista kuntaliitokseen asuinpaikan mukaan voidaan havaita, että liitosta jyrkästi vastustaneita asui eniten haja-asutusalueella. Peräseinäjoen keskustaajama suhtautuminen liitokseen oli keskimäärin hieman myönteisempää kuin haja-asutusalueella. Suhteellisesti eniten liitoksen kannattajia asui Riskun asuinalueella, jossa liitosta vastustaneita oli 15,8 % ja liitosta kannattaneita 63,2 % kyselyyn vastanneista riskulaisista. Tulos on varsin ilmeinen, sillä Riskun asuinalueen sijainti Peräseinäjoen keskustaajaman ja Seinäjoen välissä on tarkoittanut sitä, että moni alueen asukkaista on tottunut asioimaan Seinäjoella muutenkin, mikä on aiheuttanut myönteisemmän asenteen kuntaliitosta kohtaan.

5.2 Suhtautuminen liitokseen ja kuntaidentiteetin muutos

Identiteetin käsite on vaikea ja monitahoinen, ja sen määrittelytavat vaihtelevat esimerkiksi tieteenalasta riippuen. Usein identiteetistä on kuitenkin tapana puhua ryhmien, yhteisöjen ja sosiaalisten järjestelmien yhteydessä, jolloin kyse on kollektiivisesta identiteetistä. Kollektiivinen identiteetti on ennen kaikkea kulttuurinen ilmiö, johon liittyy yhteisesti tunnistetut merkitykset, joita on syntynyt historian kuluessa itsemme ja toisten tunnistamiseksi. Nämä merkitykset ovat luonteeltaan kulttuurisia, ja ne ovat kiteytyneet symbolisiin koodeihin. Symboliset koodit ilmenevät toistuvina ilmauksina, myyttisinä kertomuksina ja symboleina sekä itsestään selvinä merkityksinä. Kollektiiviset identiteetit koostuvat suu-

relta osin sellaisista symbolisista koodeista, joita voidaan kutsua myyteiksi. Myyteillä tarkoitetaan vakiintuneita kertomuksia, ilmaisutapoja sekä merkkejä ja tapoja. Esimerkiksi suomalaisuuteen liittyviä kansallisen identiteetin myyttejä ovat sisu, sauna tai Sibelius. (Kaunismaa 1997, 40–42 ja 1997b 220, sit. Salo, Zimmerbauer, Suutari 2005.)

Alueellinen identiteetti rakentuu alueen kielellisen tuottamisen kautta, eli sitä voidaan pitää kielellisenä konstruktiona. Kielellinen tuottaminen on ymmärrettävä laajasti. Siihen kuuluu paikan symboloiminen tekstiksi, kuviksi, ääneksi ja erilaisiksi muiksi merkeiksi, joita ovat esimerkiksi kuntien ja maakuntien vaakunat, kukat tai eläimet. Paikan tai alueen kielellistä tuottamista ei kuitenkaan tule ymmärtää neutraaliksi ”todellisuuden” kuvaukseksi, vaan presentaatioiksi ja representaatioiksi, jotka perustuvat tulkintoihin, kokemuksiin ja erilaisiin motiiveihin (esim. Barnes & Duncan 1992, 2). Kyse on siis alueen käsittämisestä eräänlaisena diskursiivisena projektina. Identiteetti liittyy alueen tunnistamiseen ja omaksi kokemiseen. Identiteetti on siis syytä ymmärtää alueen (luonnollisina) ominaisuuksina, mutta ennen kaikkea aluetietoisuutena ja aluesamaistumisena. (Salo, Zimmerbauer, Suutari 2005.)

Alueellista identiteettiä jäsentää myös erottelu alueen identiteetin ja ihmisten alueellisen identiteetin välillä. Ensin mainittu koostuu useista elementeistä, joiden perusteella alue erottuu muista. Näitä ovat esimerkiksi alueen luonnonolot, historia, sosiaalinen rakenne, kulttuuri, kieli ja murteet ja näihin perustuvat mielikuvat, jotka alueeseen liitetään. (Paasi 1986, 38; Riikonen 1997, 179.) Alueen identiteetti voidaan jakaa edelleen objektiiviseen ja subjektiiviseen ulottuvuuteen, joista ensimmäisellä tarkoitetaan esimerkiksi aluejakojen laatimisen yhteydessä tehtyjä luokituksia. Subjektiivinen puoli taas on yhtä kuin alueen imago, joka Anssi Paasin mukaan voidaan jakaa edelleen ulkoiseen ja sisäiseen imagoon. Sisäinen imago on alueen asukkaiden käsitys alueesta ja ulkoinen vastaavasti muiden käsitys. (Paasi 1986, 35–36.) Imago tarkoittaa samalla mielikuvia, joskin oletettavasti kollektiivisia sellaisia. Olennaista alueen itsensä identiteetissä on joka tapauksessa se, että se on yhteisötason käsite, joka viittaa perusteisiin, joilla alue erottuu laajemmasta yhteisöstä omaksi kokonaisuudekseen (Paasi 1986, 35–36; Kivistö 1997, 81–82). Erottuminen tapahtuu erilaisten indikaattoreihin perustuvan luokittelun tai visuaalisen kuvakielen kautta (Wallis 2001).

Ihmisten alueellinen identiteetti liittyy aluetietoisuuteen ja aluesamaistumiseen. Aluetietoisuuden käsite viittaa kollektiivisen tietoisuuden spatiaaliseen ulottuvuuteen, joka ei koostu vain yksilöjen tajuntojen summasta, vaan sillä on taustanaan historiallis-yhteiskunnalliset ilmiöt. Aluetietoisuus voidaan jakaa tietoisuuden ulottuvuuksilla kolmeen eri osatekijään: tietoon, tunteeseen ja toimintaan. Tiedollinen ulottuvuus sisältää käsityksiä tietoisuuden kohteena olevasta alueesta, joiden avulla se voidaan erottaa muista. Tunne taas tarkoittaa asennoitumista tietoisuuden kohteena olevaan alueeseen ja se käsittää yhteenkuuluvuuden tunteen muiden alueen asukkaiden kanssa. Toiminnallinen ulottuvuus tarkoittaa puolestaan yhteistä toimintaa alueen puolesta. (Paasi 1984, 44–48; Paasi 1986, 26; Riikonen 1997, 179.)

Aluetietoisuudella viitataan siihen, miten asukkaat tuntevat kuuluvansa jollekin alueelle, miten he hahmottavat alueensa kokonaisuutena, tiedostavat sen erityisluonteen ja ominaisuudet sekä tuntevat yhteenkuuluvuutta alueen muiden asukkaiden kanssa. Tästä alueeseen kuulumisen tunteesta voidaan käyttää myös termiä aluesamastuminen (Paasi 1986, 37; Kivistö 1997, 82.) Kokonaisuudessaan on tärkeää tehdä käsitteellisellä tasolla ero sen välillä, puhutaanko alueiden identiteetistä vai alueiden asukkaiden identiteetistä. Alueet ja niiden identiteetit (ominaisuudet) ovat paljon pysyvämpiä kuin ihmisten aluetietoisuus. Vaikka alueet ja niiden identiteetit ovat sosiaalisia konstruktioita, jotka elävät osin omaa ihmisten arkielämästä irrallista elämäänsä, ne ovat myös poliittis-retorisia konstruktioita, joita tuotetaan ihmisten tilanteellisen toiminnan ja ymmärryksen ohjaamiseksi (Paasi 1998, 175; Hänninen 1998, 13–14).

Aineiston perusteella voidaan todeta, että mitä voimakkaampi vastaajan samastuminen Peräseinäjokeen oli, sitä todennäköisemmin kuntaliitosta vastustettiin. Vastaajista, joiden samastuminen Peräseinäjokeen oli erittäin vahvaa, peräti 63,3 % vastusti liitosta jyrkästi tai jonkin verran. Liitosta kannatti jonkin verran tai voimakkaasti 27,5 % samasta joukosta. Erittäin heikosti Peräseinäjokeen samastuvista sen sijaan 25,1 % vastusti liitosta jyrkästi tai jonkin verran. Samasta joukosta 68,8 % kannatti liitosta jonkin verran tai voimakkaasti. Samansuuntainen tulos saatiin, kun tarkasteltiin aluesamastumisen tasoja suhteessa mieliteeseen kuntaliitoksesta.

Suhtautuminen kuntaliitokseen ei juurikaan ollut muuttunut sen tapahduttua. Varsinkin liitoksen kannattajien suhtautuminen näyttää pysyneen ennallaan. Liitosta jyrkästi vastustaneista 19,9 % suhtautui kuntaliitokseen sen tapahduttua huomattavasti kielteisemmin.

Taulukko1. *Mielipide kuntaliitoksesta ennen sen tapahtumista ja suhtautuminen liitokseen sen tapahduttua.*

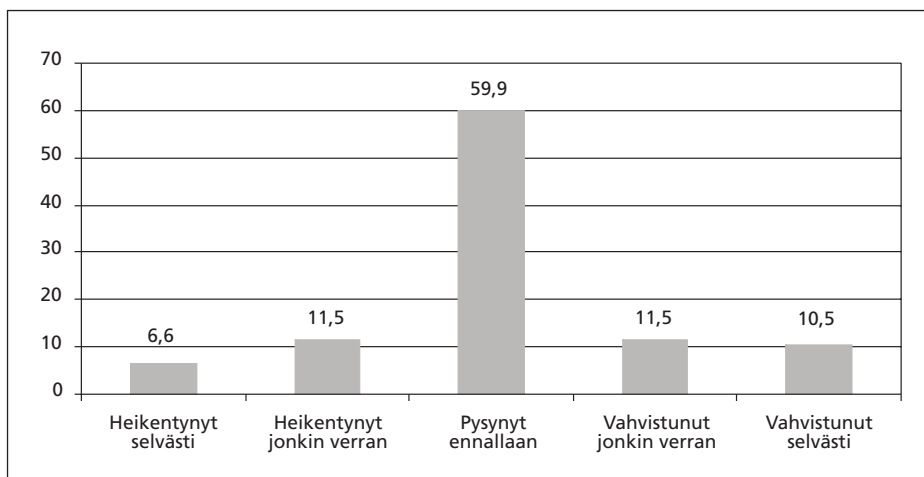
Mielipide kuntaliitoksesta ennen sen tapahtumista	Suhtautumisenne kuntaliitokseen sen tapahduttua % (n)				
	Huomattavasti myönteisempi	Jonkin verran myönteisempi	Suhtautumiseni ei ole muuttunut	Jonkin verran kielteisempi	Huomattavasti kielteisempi
Vastustin jyrkästi	1,2 (2)	10,2 (17)	61,4 (102)	7,2 (12)	19,9 (33)
Vastustin jonkin verran	2,6 (3)	23,1 (27)	53,0 (62)	11,1 (13)	10,3 (12)
Kannatin jonkin verran	2,1 (3)	11,2 (16)	69,2 (99)	13,3 (19)	4,2 (6)
Kannatin voimakkaasti	6,7 (6)	5,6 (5)	79,8 (71)	7,9 (7)	0
Minulla ei ollut kantaa asiaan	6,1 (3)	12,2 (6)	73,5 (36)	8,2 (4)	0

Taulukosta voidaan havaita, että mielipiteet ovat vaihtuneet myös kielteisestä myönteiseen ja päinvastoin. Lukumääräisesti tarkasteltuna jyrkästi tai jonkin verran liitosta vastustaneista 49:llä suhtautuminen liitokseen on muuttunut jonkin verran tai huomattavasti myönteisemmäksi. Vastaavasti liitosta jonkin verran tai voimakkaasti kannattaneista 32:lla suhtautuminen on nyt jonkin verran tai huomattavasti kielteisempi. Prosentuaalisesti

tämä tarkoittaa sitä, että 17,3 %:lla kuntaliitoksen vastustajista suhtautuminen on muuttunut myönteisemmäksi, kun taas 13,8 %:lla liitoksen kannattajista suhtautuminen on nyt kielteisempi. Vastaajista, joilla ei ollut liitokseen kantaa ennen sen tapahtumista, yhdeksällä suhtautuminen on muuttunut myönteisempään suuntaan ja neljällä kielteisempään. Taulukosta voidaan myös havaita, että 88 vastaajalla on nyt myönteisempi kanta liitokseen ja 106:lla kielteisempi. Tähän tulokseen on kuitenkin syytä suhtautua kriittisesti, sillä siihen vaikuttavat ne, jotka ovat vastustaneet liitosta jyrkästi ennen sen tapahtumista ja joiden suhtautuminen on nyt huomattavasti kielteisempi. Tarkentavan avoimen kysymyksen perusteella nämä ovat sellaisia henkilöitä, joilla on ollut syvä periaatteellinen vastustus liitosta kohtaan ja jotka näkevät liitoksen tuoneen pelkästään negatiivisia vaikutuksia, vaikka todellisuus olisikin toinen. Siksi onkin perustellumpaa tarkastella mielipiteen muuttumista positiivisesta negatiiviseen ja negatiivisesta positiiviseen. Näin tarkastellen liitos on siis vaikuttanut enemmän positiiviseen kuin negatiiviseen suuntaan.

Syitä suhtautumisen mahdolliseen muuttumiseen kysyttiin erikseen avoimella kysymyksellä. Vastausten perusteella voidaan todeta, että suhtautumisen muuttumiseen myönteisemmäksi vaikutti muun muassa kuntaliitoksen seurauksena tulleet investoinnit, kuten esimerkiksi koulujen korjaaminen ja katuvalojen asentaminen. Myönteisempään suhtautumiseen vaikutti myös se, että kuntaliitokseen liittyneet uhat eivät olleetkaan ainakaan välittömästi toteutuneet tai ne olivat toteutuneet vain pieniltä osin. Myönteisenä pidettiin myös sitä, että liitos toteutettiin nyt, kun se perustui vapaaehtoisuuteen ja siitä seurasi valtion tarjoamia taloudellisia hyötyjä. Aiempaa kielteisempään suhtautumiseen oli pääsääntöisesti syynä muun muassa eräiden maksujen, kuten kiinteistöveron, vakuutusten ja vesimaksujen, nousu. Samoin byrokratian koettu lisääntyminen oli vaikuttanut aiempaa kielteisempään suhtautumiseen.

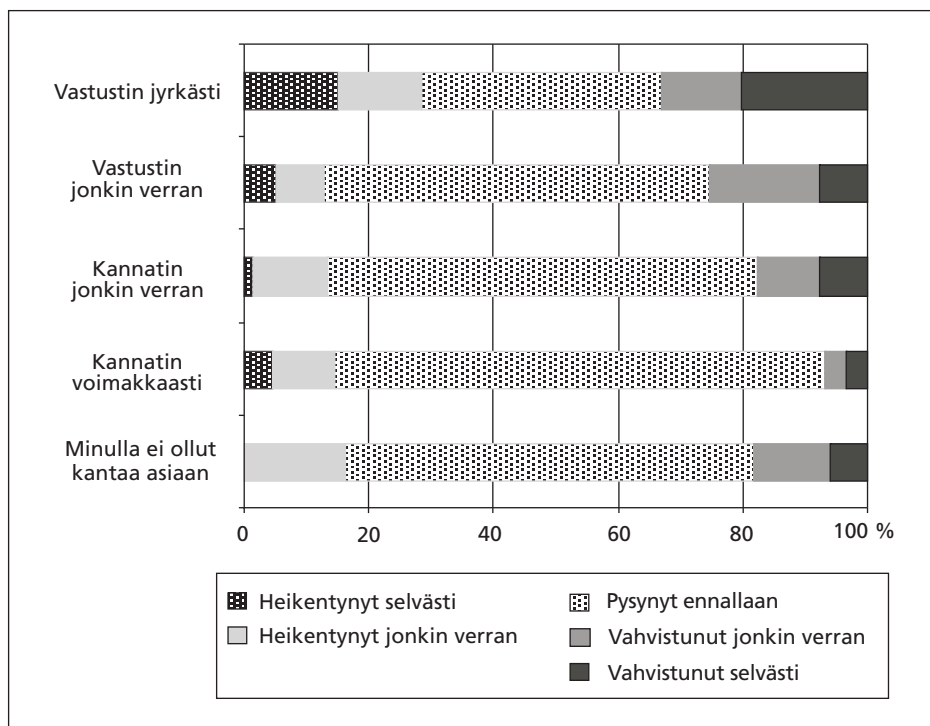
Samastuminen Peräseinäjokeen on liitoksen myötä pääsääntöisesti pysynyt ennallaan. Vastaajista yhteensä 60 % arvioi, että samastumisessa ei ole tapahtunut muutosta. Muuten

Kuvio 4. Liitoksen vaikutus Peräseinäjokeen samastumiseen (%).

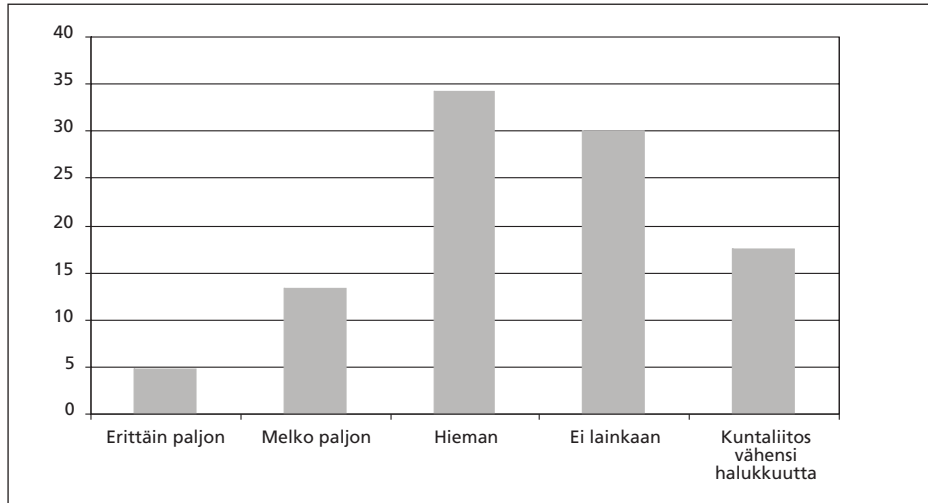
samastuminen oli vahvistunut useammin kuin heikentynyt. Vastaajista 22 % arvioi samastumisen vahvistuneen jonkin verran tai selvästi, kun sen arvioi heikenneen jonkin verran tai selvästi 18 %. Kuntaliitos ei siis ole heikentänyt peräseinäjokista identiteettiä.

Samastuminen Peräseinäjokeen on muuttunut useimmin niillä, jotka ovat vastustaneet kuntaliitosta ennen sen tapahtumista. Kuten edellä on todettu, vastustajat ovat olleet niitä, joiden samastuminen Peräseinäjokeen on ollut voimakkainta eli joiden identiteetti rakentuu voimakkaimmin paikallisen alueellisuuden varaan. Selkeää muutoksen suuntaa on kuitenkin vaikea osoittaa, sillä liitosta vastustaneilla samastuminen on sekä lisääntynyt että vähentynyt. Mitä voimakkaammin liitosta on kannatettu, sitä harvemmin Peräseinäjokeen samastumisessa on tapahtunut muutoksia. Näyttääkin siltä, että liitos on aiheuttanut painetta alueellisen identiteetin uudelleenmäärittelyyn niille, joilla samastuminen Peräseinäjokeen on ollut voimakkainta, kun taas liitoksen kannattajilla ei ole ollut relevanttia määrittellä Peräseinäjokeen samastumista uudelleen. Mielipide liitoksesta ja Peräseinäjokeen samastumisen muutos on esitetty kuviossa 5.

Kuvio 5. Peräseinäjokeen samastumisen muutos eri tavoin liitokseen suhtautuneilla vastaajilla.

Identiteettiä tarkasteltiin myös kysymällä liitoksen vaikutusta halukkuuteen seurata tai osallistua omaan kuntaan liittyvään päätöksentekoon tai sen kehittämiseen. Vastaajista 30 % arvioi, että kuntaliitoksella ei ole ollut asiaan vaikutusta ja 17,5 % arvioi kuntaliitoksen vähentäneen halukkuutta. Sen sijaan 52,5 % arvioi liitoksen lisänneen halukkuutta päätöksenteon ja kehittämisen seuraamiseen tai siihen osallistumiseen.

Kuvio 6. Lisäsiikö kuntaliitos halukkuuttanne seurata tai osallistua omaan kuntaan liittyvään päätöksentekoon tai sen kehittämiseen (%)?

Koska tutkimus toteutettiin melko pian liitoksen jälkeen, suuria muutoksia identiteetissä, aluesamastumisessa ja osallistumishalukkuudessa ei oletettukaan tapahtuneen. Lisääntynyt halukkuus seurata omaan kuntaan liittyvää päätöksentekoa tai osallistua siihen voidaan osittain selittää sillä, että liitosprosessin aikana kiinnostus esimerkiksi palveluiden järjestämisestä kohtaan on kasvanut ja liitokseen liittyvää uutisointia seurataan tarkasti. Kiinnostus ei välttämättä ole kanavoitunut toiminnaksi, mutta päätöksentekoprosesseja seurataan tiedotusvälineistä. Toisaalta osallistumista voi olla yksinkertaisimmillaan esimerkiksi äänestämisen liitosäänestyksessä.

Välitöntä passivoivaa vaikutusta kuntaliitoksella ei näytä olevan. On itse asiassa mahdollista, että kuntaliitoksen yhteydessä kunnallishallinto ja kunnallisten palveluiden tuottamismekanismit tulevat entistä tutummiksi kuntalaiselle. Tämä voi johtaa myös osallistumisen lisääntymiseen ja lähidemokratian voimistumiseen. Tällöin on tärkeä se, että hallinto muuttuu kohti hallintaa (governance) eli päätöksentekoon pääsevät osallistumaan myös kolmas sektori, yritykset ja muut perinteisen hallinnon ulkopuoliset tahot.

5.3 Kuntapalvelut

Voidaan sanoa, että kunnan tehtävä on muuttunut entistä useammin palvelun tuottajasta palveluiden järjestäjäksi ja palveluiden saatavuuden turvaajaksi. Tämä on johtanut muun muassa kunnan oman palvelutuotannon korvaamiseen ostopalveluilla tai palveluiden yhtiöittämiseen. Palveluiden järjestämisen kolmena vaihtoehtoisena mallina voidaan pitää julkisvaihtoehtoa, kansalaisyhteiskunnan mallia ja markkinaperusteista mallia. Julkisvaihtoehtodossa kunta tuottaa palvelunsa pääasiassa itse, kansalaisyhteiskuntamallissa palveluiden tuottamisvastuuta siirretään kuntalaisille ja markkinaperusteisessa mallissa keskeistä

on yksityistäminen ja kilpailuttaminen. Malleista ensiksi ja viimeksi mainitun yhdistelmää voidaan pitää tällä hetkellä todennäköisimpänä suuntauksena. (Paloheimo 2000, Harisalo, Rajala & Ståhlberg 1992.)

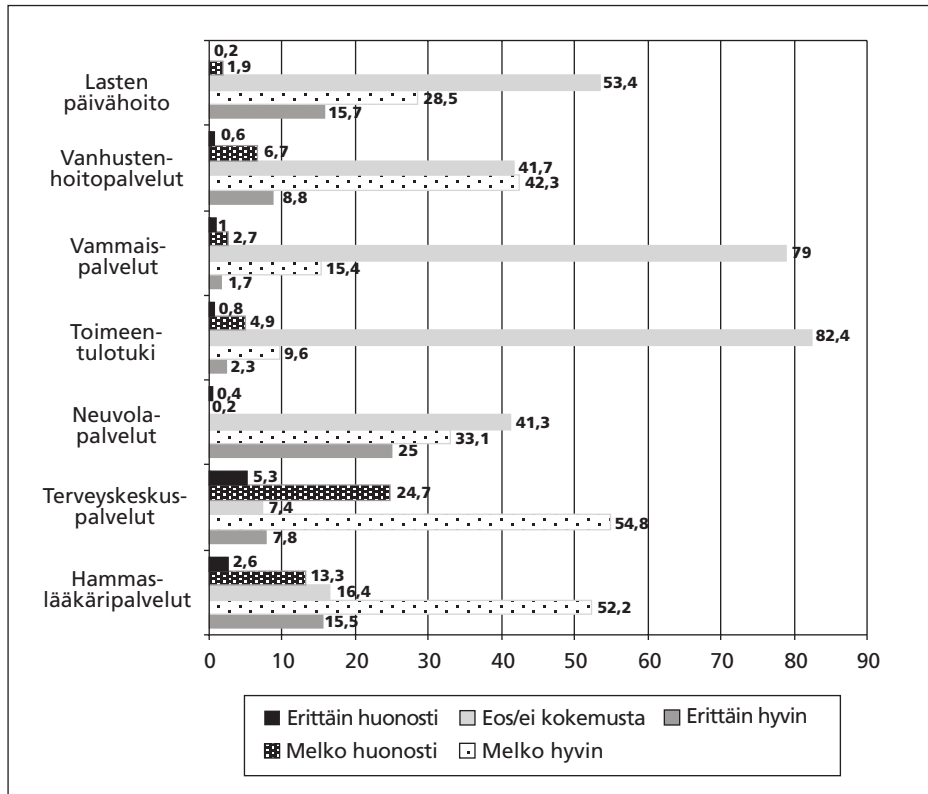
Palvelun määritelmä on monitahoinen. Tavallisesti palvelu kuitenkin ymmärretään jonakin aineettomana tekona tai tekojen sarjana, jossa asiakkaan ongelma ratkaistaan vuorovaikutuksen avulla. Palvelu on työtä toisen hyväksi, ja vaikka siihen saattaa liittyä myös tavara tai hyödyke, se koostuu usein yksinomaan työstä. Palvelussa on kaksi osapuolta, asiakas ja palvelun tuottaja. (Paloheimo 2000, 17.)

Lainsäädännössä palveluiden järjestämisvastuu on jaettu kuntien ja valtion kesken. Kuntien järjestämisvastuulla ovat terveydenhuolto, sosiaali- ja kulttuuripalvelut sekä opetus- ja sivistystoimi lukuun ottamatta korkeakouluopetusta. Tehtäviin kuuluu myös teknisestä infrastruktuurista huolehtiminen. Kunnat erottavat monesti omissa palveluluokituksissaan toisistaan peruspalvelut, erilaiset elämänlaatu- ja viihtyvyyspalvelut sekä tukipalvelut. Kunnan palvelutaso muodostuu kolmesta eri tekijästä, eli palveluiden määrästä, palveluiden saavutettavuudesta ja palveluiden laatutasosta. (Paloheimo 2000, 16–20, Koski 1996, 69.)

Kuntapalvelujen tutkimus heti kuntaliitoksen jälkeen antaa mielekkään näkökulman kuntien yhdistymiseen. Hyvinvointipalvelujen merkitys kuntayhdistymisprosessissa on usein mieltämisen kannalta tärkeimmässä asemassa. Tietyt vaikutukset ja seuraukset näkyvät välittömästi jo lyhyen ajan sisällä, mikä korostaa vertailevan tiedon hankintaa tulevaisuudessa tehtävään seurantaan nähden. Nimenomaan hyvinvointipalvelut ja niiden muutos vaikuttavat konkreettisesti ihmisten elämään uudessa kunnassa. Suhtautuminen hyvinvointipalveluihin ei kuitenkaan kuntaliitoksen yhteydessä ole täysin suoraviivainen, vaan edut ja toisaalta haitat painottuvat eri tavoin vastaajasta riippuen.

Kansalaismielipide ja kunnat kyselyssä (2005) selvitettiin kuntalaisten näkökulmia mahdollisiin kuntaliitoksiin. Kuntalaiset katsoivat kuntaliitoksen tärkeimmiksi perusteiksi turhan hallinnon ja byrokratian vähentymisen (41 %), kuntatalouden perustan parantumisen (32 %) ja yritystoiminnan edellytysten parantumisen. Hyvinvointipalvelujen arvioi parantuvan noin viidennes (22 %) kyselyyn vastanneista. Kyselyssä tiedusteltiin myös, mitkä tekijät ovat kuntaliitosten kielteisiä vaikutuksia. Keskeisimpinä kielteisinä vaikutuksina nähtiin kuntalaisen henkilökohtaista toimintaa haittaavat tekijät. 39 % katsoi asioinnin virastoissa ja laitoksissa vaikeutuvan. 35 % vastanneista arvioi viranomaisten saavutettavuuden ja 37 % asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien heikentyneen. Kunnallisten palvelujen arvioi heikentyvän hieman yli neljännes (27 %) vastanneista, joiden määrä on hieman suurempi kuin palvelujen parantumista uskovien määrä. Laajemmassa kyselyssä on mielenkiintoista panna merkille, että hyvinvointipalvelujen merkitys kuntaliitosten yleisessä arvioinnissa on suhteellisen pieni. Keskeisiksi tekijöiksi kuntaliitosten myönteisessä arvioinnissa nousivat erilaiset toiminnalliset seikat ja kielteisessä arvioinnissa taas vaikutusmahdollisuuksien heikkeneminen.

Kuntapalvelut on tässä kyselyssä jaettu kolmeen ryhmään, joita ovat sosiaali- ja terveystoimi, opetus- ja sivistyspalvelut sekä kolmantena neuvonta- ja tekniset palvelut sekä liikenne. Kussakin ryhmässä oli eri palveluita, joiden hoitumista Peräseinäjoen alueella vastaajia pyydettiin arvioimaan. Kunkin ryhmän palveluiden arvioinnin jälkeen vastaajia pyydettiin vielä mainitsemaan, mikäli kuntaliitos on heidän mielestään vaikuttanut kyseisiin palveluihin joko myönteisesti tai kielteisesti. Sosiaali- ja terveystoimen osalta voidaan todeta, että eniten myönteisiä mainintoja on saanut hammaslääkäripalvelut, jotka arvioi erittäin tai melko hyvin hoidetuksi 67,7 % vastanneista. Toiseksi eniten myönteisiä arviointeja sai terveyskeskuspalvelut ja kolmanneksi eniten neuvolapalvelut. Hammaslääkäripalvelut ja varsinkin terveyskeskuspalvelut jakavat kuitenkin vastaajat kahtia, sillä esimerkiksi terveyskeskuspalvelut arvioi melko tai erittäin huonosti hoidetuiksi peräti 30 % vastaajista. Kaikkein vähiten kielteisiä arvioita liittyy neuvolapalveluihin, jotka arvioivat melko tai erittäin huonosti hoidetuiksi ainoastaan 0,6 prosenttia vastaajista. Ikäryhmittäin tarkasteltuna Peräseinäjoen ikääntyvät henkilöt (yli 65-vuotiaat) olivat myös tyytyväisiä vanhus- ja terveyskeskuspalveluihin.

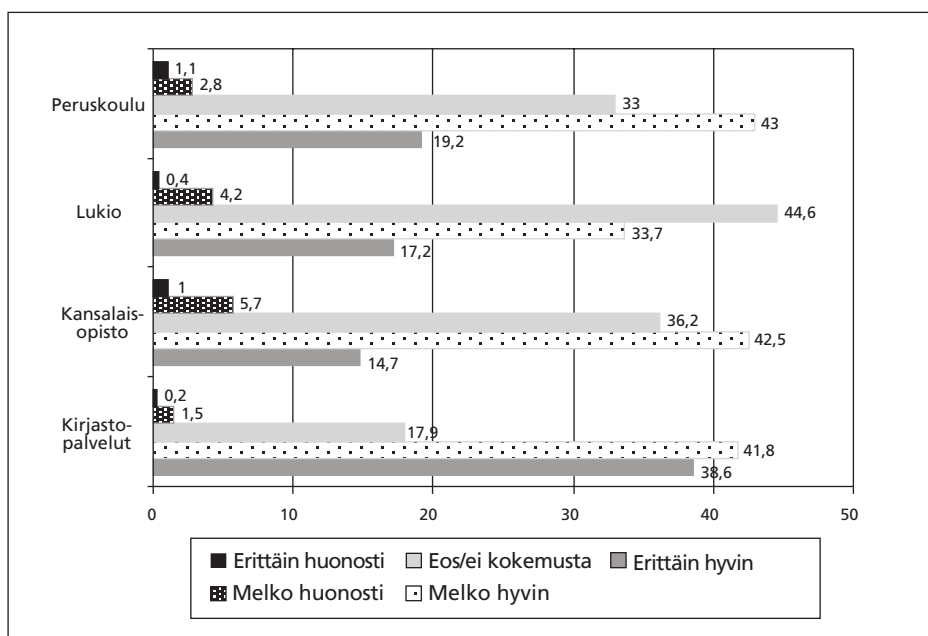

Kuvio 7. Arvio kunnallisten sosiaali- ja terveyspalveluiden hoidosta Peräseinäjoen alueella.

Kaiken kaikkiaan kuntaliitoksella nähtiin olleen vain vähän vaikutuksia kunnallisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Pääsääntöisesti koettiin, että palvelut ovat pysyneet ennallaan. Myönteiset vaikutukset liittyivät lähinnä vanhuspalveluihin, joihin kuntaliitoksen koettiin tuoneen resursseja ja joiden koettiin monipuolistuneen. Samoin tuotiin esiin, että Seinä-

joelta on saatu tarvittaessa sijaislääkäreitä Peräseinäjoelle. Samoin neuvolajärjestelmään kuntaliitoksen koettiin tuoneen positiivista muutosta. Kielteisinä seikkoina esiin tuotiin muun muassa terveyskeskuksen lääkäripula sekä pitkät jonotusajat terveydenhoitoon. Toisaalta osa vastaajista totesi, että tilanne ei sinänsä ole muuttunut kuntaliitoksen myötä vaan tilanne on ollut samanlainen jo ennen liittosta. Ongelmana kuitenkin pidettiin sitä, että kiireellisissä tapauksissa asiointi suuntautuu usein Seinäjoelle, minne kulkeminen voi olla vaikeaa. Ylipäänsä palveluiden siirtyminen Seinäjoelle tuotiin huolena esiin. Koska tosiasialliset muutokset ovat olleet varsin vähäisiä, vastauksia leimasi huoli palveluiden järjestämisestä tulevaisuudessa, sitten ”kun porkkanarahat on syöty”.

Peräseinäjoen opetus- ja sivistyspalveluihin oltiin suhteellisen tyytyväisiä. Varsinkin kirjasto- palveluita pidettiin erittäin tai melko hyvin hoidettuina (80,4 %). Myös peruskoulu- tus on vastaajien mukaan hoidettu melko hyvin.

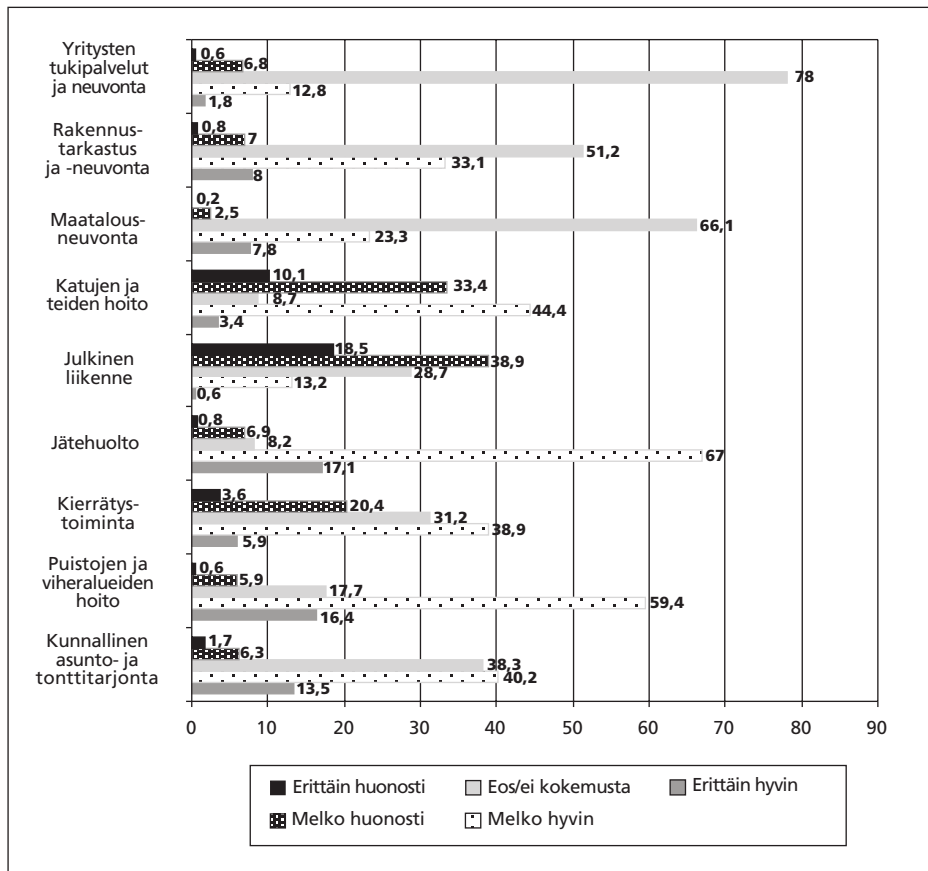

Kuvio 8. Arvio kunnallisten opetus- ja sivistyspalveluiden hoidosta Peräseinäjoen alueella.

Kuntaliitoksen vaikutukset opetus- ja sivistyspalveluihin arvioitiin niin ikään varsin vähäisiksi, vaikkakin kuntaliitoksen myönteisiksi vaikutuksiksi nimettiin selkeästi koulujen remontointi- ja korjaustyö. Samoin vastauksissa tuotiin esiin ajatus siitä, että kuntaliitoksen myötä lukion tulevaisuutta voidaan turvata ja kurssitarjontaa monipuolistaa. Osa vastaajista näki kuntaliitoksen vaikuttaneen kansalaisopiston toimintaan negatiivisesti, mutta joidenkin näkemysten mukaan kansalaisopiston tarjonta on kehittynyt liitoksen myötä, olkoonkin, että osallistuminen osalle kursseista edellyttää matkustamista Seinäjoelle. Kirjastopalveluiden todettiin olleen hyviä jo ennen liittosta ja tilanteen säilyneen liitoksen tapahduttua ennallaan.

Varsin moni vastaaja koki koulujen lakkauttamisen johtuvan kuntaliitoksesta. Toisaalta osa vastaajista toi esiin myös muuttuvan väestörakenteen vaikutuksen lakkautuksiin. Kuntaliitoksesta johtuvana negatiivisena asiana nähtiin myös kansalaisopistotarjonnan keskittyminen Seinäjoelle sekä hintojen nousu. Eniten kommentteja liittyi kuitenkin koulujen lakkauttamiseen ja lukion säilymiseen, jotka tuntuivat olevan aineiston keruuhetkellä ajankohtaisia asioita.

Kolmantena palveluihin liittyvänä kokonaisuutena oli neuvonta- ja tekniset palvelut sekä liikenne. Kuvion 9 mukaan parhaiden on hoidettu jätehuolto sekä puistojen ja vihervaluiden hoito. Vähiten negatiivisia arvioita sai puolestaan maatalousneuvonta. Kaikkein tyytymättömmimpiä ollaan julkiseen liikenteeseen. Myös katujen ja teiden hoito sai huomattavan paljon negatiivisia arvioita, vaikka toisaalta hoito oli hyvää 47,8 %:n mielestä. Tyytyväisyys katujen ja teiden hoitoon riippuu siitä, asuuko vastaaja Peräseinäjoen keskustajamassa vai haja-asutusalueella, minkä johdosta arviot ovat voimakkaasti polarisoituneet.

Kuvio 9. Arvio kunnallisten neuvonta- ja teknisten palveluiden sekä liikenteen hoidosta Peräseinäjoen alueella.

Neuvonta- ja teknisiin palveluihin ja liikenteeseen kuntaliitoksen vaikutukset olivat jääneet vastausten perusteella vähäisiksi. Kuntaliitoksen myönteisinä vaikutuksina tuotiin

kuitenkin esiin muun muassa katuvalojen saaminen Peräseinäjoen ja Seinäjoen välille. Samoin pyörätien lisärakentaminen nähtiin kuntaliitoksen myönteisenä puolena. Kuntaliitoksen myönteisen vaikutuksen nähtiin ulottuvan myös tonttitarjontaan, jonka nähtiin monipuolistuneen. Erilaisilla tonttikampanjoilla ja lisääntyvällä tonttitarjonnalla Peräseinäjoen katsottiin voivan houkuttaa entistä paremmin uusia muuttajia. Teidenhoitoa pidettiin kelvollisena päteillä.

Kuntaliitoksen nähtiin vaikuttaneen teiden hoitoon negatiivisesti varsinkin sivuteiden osalta. Erityisesti moitittiin tiestön huonoa talvikunnossapitoa. Myös pyöriteiden kunnossapitoa pidettiin heikkona. Paljon kritiikkiä sai lisäksi huonosti toimiva julkinen liikenne. Myös byrokratian koettiin lisääntyneen liitoksen myötä. Monissa vastauksissa tuotiin esiin, että jos palveluita siirtyy Seinäjoelle, julkinen liikenne täytyisi hoitaa paremmin. Jo nyt monet kokivat ongelmana sen, että asiointi Seinäjoella vaatii poikkeuksetta oman auton käyttöä tai erikoisjärjestelyitä. Vähäinen julkinen liikenne onkin ongelma varsinkin niille, joilla ei ole ajokorttia tai omaa autoa.

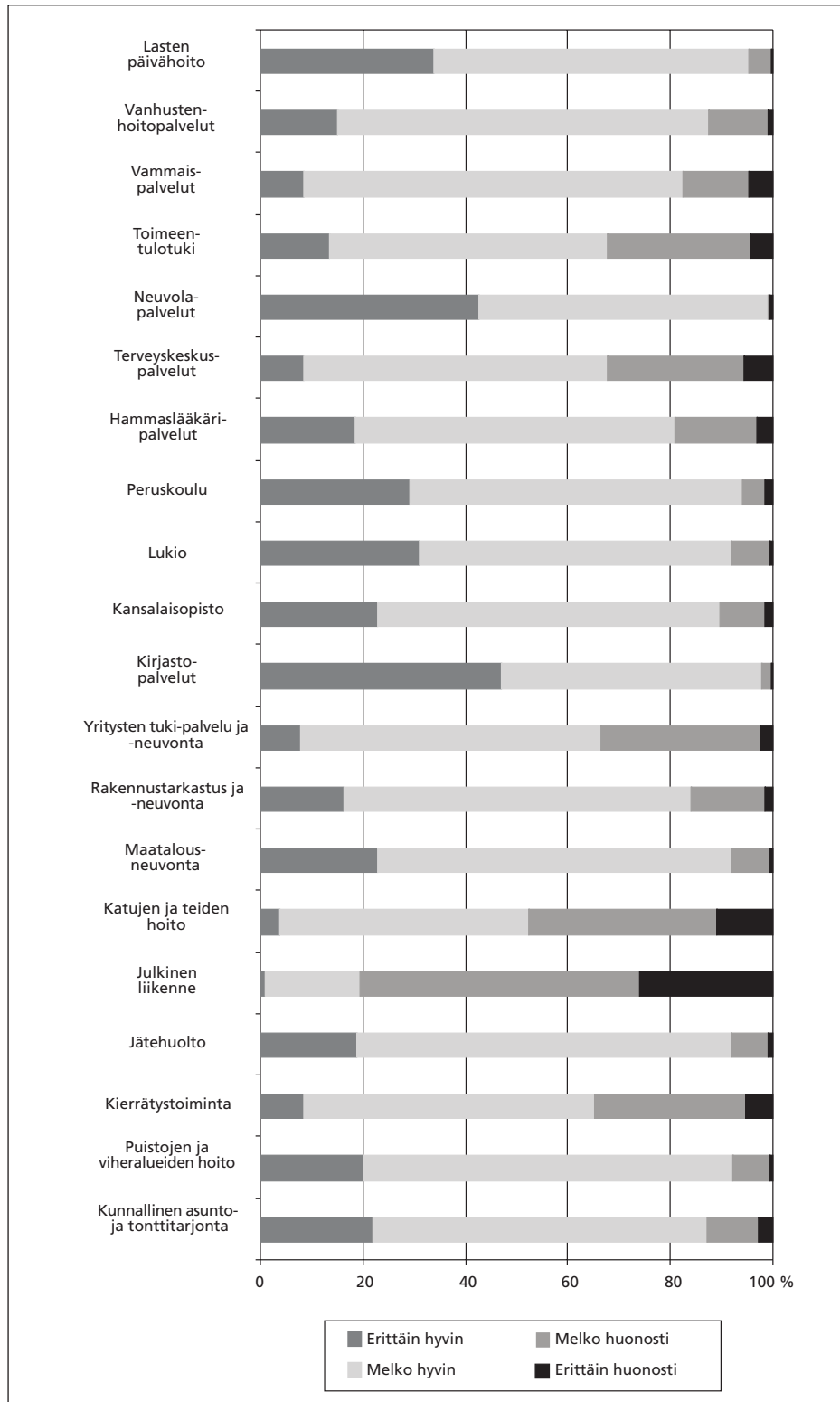
Palveluita voidaan tarkastella myös rajaamalla pois ne vastaajat, joilla ei ole kyseisestä palvelusta kokemuksia tai jotka eivät ole arvioineet palvelua. Näin on tehty kuviossa 10.

Kuviosta voidaan tehdä samansuuntainen tulkinta kuin edellä esitetyistä palvelukuvioista. Kärkeen sijoittuvat neuvolapalvelut sekä kirjastopalvelut. Julkinen liikenne sen sijaan jää tässäkin vertailun hännille. Myös katujen ja teiden hoito saa kriittisiä arvioita. Yleisesti voidaan kuitenkin todeta, että tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta kuntapalvelut arvioidaan useammin hyvin kuin huonosti hoidetuiksi.

Palveluiden arvioinnin osalta tulos on samansuuntainen Paloheimon (2000) tutkimuksen kanssa, jossa niin ikään kyselyn avulla kartoitettiin peräseinäjokisten tyytyväisyyttä kuntansa palvelutarjontaan. Vaikka Paloheimo (2000, 11) ilmoittaakin tyytyväisyyden keskiarvoina ja vastaajien lukumääränä, samat palvelut saavat positiivisia arvioita. Parhaan keskiarvon sai kirjastopalvelut, jonka jälkeen tulevat neuvolapalvelut ja liikuntapaikat. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuksessa Paloheimon tutkimuksessa neuvolapalveluiden jälkeen parhaimmiksi arvioitiin terveydenhoitajan palvelut sekä hammashuolto.

Paloheimon (2000, 94) mukaan Peräseinäjoen asukkaat haluaisivat parannusta kevyen liikenteen väyliin ja katujen ja teiden kuntoon. Huonoiksi koettiin myös liikenneyhteydet. Vaikka liikenneyhteyksissä ei ole tapahtunut merkittävää parannusta, kannattaa nostaa esiin kuntaliitoksen valtionavustuksella tehty pyörätien rakentaminen Peräseinäjoelta Seinäjoen keskustan suuntaan. Julkisen liikenteen osalta voidaan todeta, että vuoden 2006 alussa kokeiltiin linja-autoliikenteen lauantaivuoroja Peräseinäjoen ja Seinäjoen välillä. Kokeilu ei kuitenkaan osoittanut vuoroja kannattaviksi.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että kuntaliitoksen vaikutukset kuntapalveluihin ovat jääneet vähäisiksi. Osa niistä muutoksista, joita vastaajat toivat esiin, on sellaisia, jotka

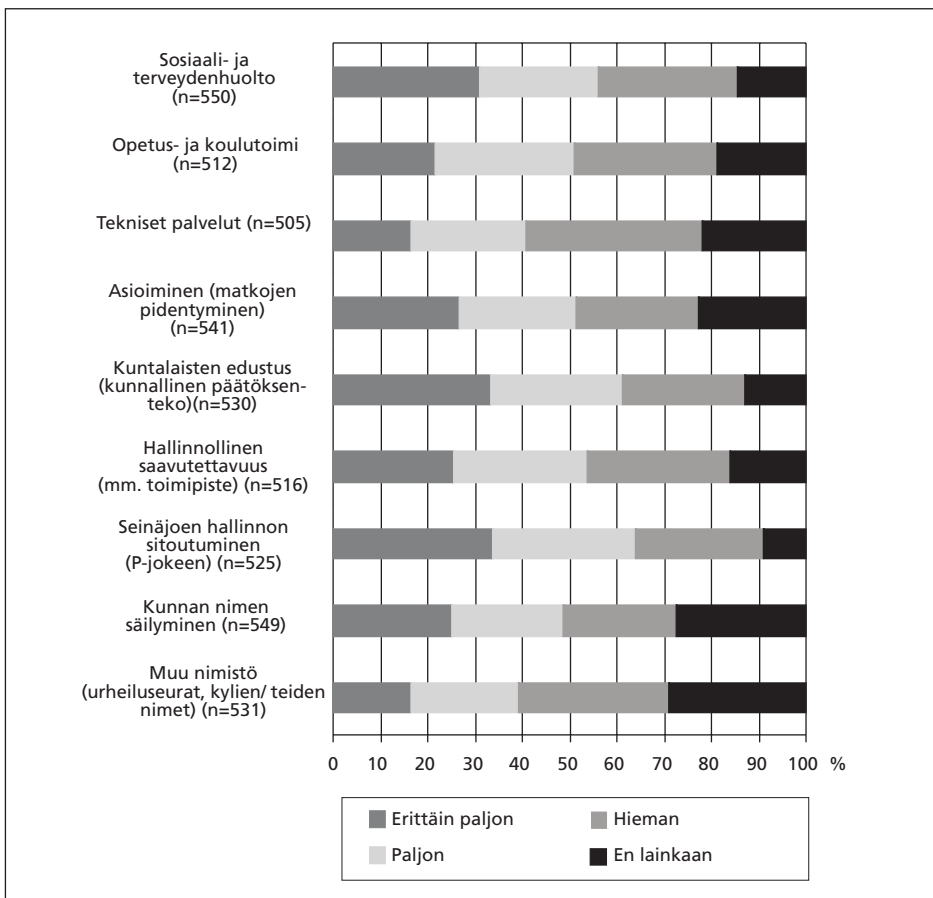

Kuvio 10. Arvio kuntapalveluista, poisluettuna ei kokemusta ja en osaa sanoa -vastaukset.

ovat suurelta osin tai täysin liitoksesta riippumattomia. Tämä kertoo siitä, että kuntaliitoksen vaikutuksen alaiseksi laitetaan esimerkiksi demografisista tekijöistä, kuten muuttoliikkeestä, johtuvia asioita. Tietyt mainitut asiat ovat myös sellaisia, jotka liittyvät yleisesti kulloinkin kyseessä olevaan kuntapalveluun eli tilanne on ollut huono jo ennen liitosta. Samoin tietyt kommentit liittyivät enemmänkin tulevaisuuden uhkiin kuin tapahtuneisiin muutoksiin. Toisaalta kommentit antavat tärkeää tietoa kuntapalveluiden kehittämiseen. Loppukädessä relevantimpi kysymys on se, miten mahdollisimman hyvät palvelut voidaan kuntalaisille turvata, ei niinkään se, miten kuntaliitos tiettyihin palveluihin vaikuttaa.

5.4 Kuntaliitokseen liittyvät huolet

Kolmantena kyselyn teemana kartoitettiin kuntaliitokseen liittyneitä huolia ja tulevaisuuden odotuksia. Suurimmat huolenaiheet, joita vastaajilla oli ennen kuntaliitosta, liittyivät Seinäjoen hallinnon sitoutumiseen Peräseinäjoen alueen kehittämiseen sekä toisaalta kuntalaisten edustukseen lähinnä kunnallisessa päätöksenteossa. Nimistön säilymiseen liittyviä huolia oli sen sijaan muita vähemmän. Tämä koskee myös kunnan nimeä.

Kuvio 11. Huolet kuntaliitokseen liittyen ennen kuntaliitosta.

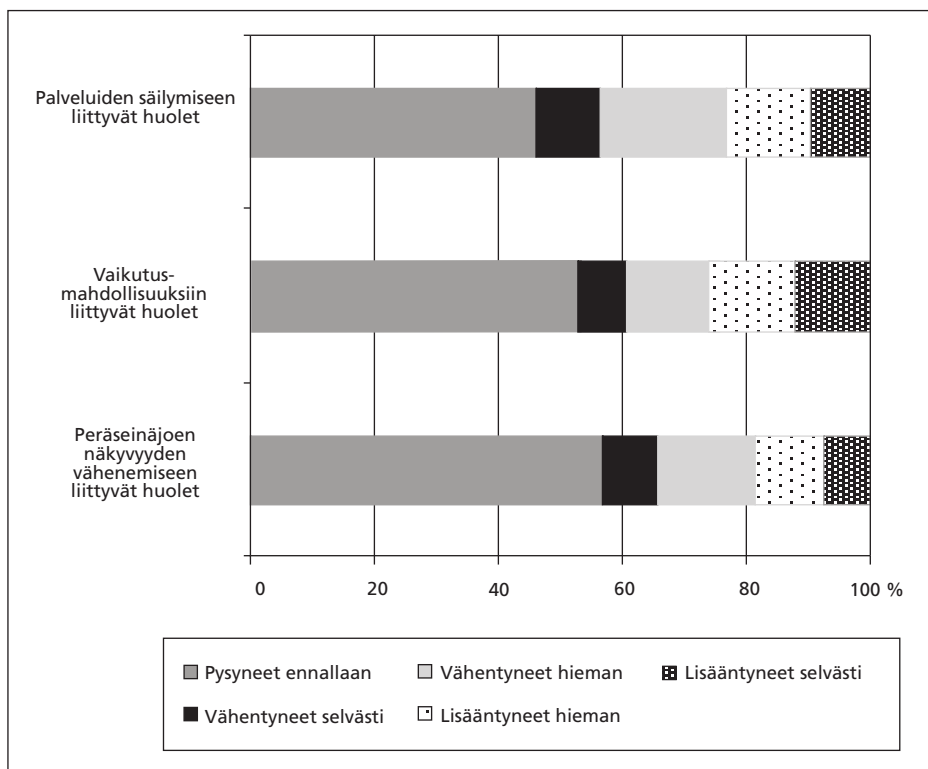
Kuviosta voidaan tiivistäen todeta, että kuntademokratian toimivuus huolestutti kyselyyn vastanneita. Samoin huolta oli joidenkin palveluiden toimivuudesta. Teknisiin palveluihin huolia liittyi kuitenkin muita palveluita vähemmän. Vähäinen huoli nimistön säilyvyydestä viittaa siihen, että niiden koetaan olevan niin vakiintuneita arkikäyttöön, että kuntaliitoksella ei ole niihin vaikutusta vaan niiden koetaan säilyvän liitoksesta huolimatta. Toisaalta voidaan myös ajatella, että kaikki eivät välttämättä pahastu, vaikka Peräseinäjoki-nimi tietyissä yhteyksissä korvautuisi jollakin muulla. Ensimmäinen tulkinta lienee kuitenkin oikeampi, sillä aluepuhunta ei vaadi hallinnollista aluetta kiinnittymiskohdakseen. Peräseinäjoesta voi siis puhua ja sitä voidaan kielellisesti ja symbolisesti tuottaa, vaikka se ei olekaan enää hallinnollisen aluejärjestelmän osa.

Samankaltaisia kuntaliitokseen liittyviä huolia ja pelkoja tuo esiin Puustinen (1998, 139), joka toteaa reikäleipäkuntia käsitelleessä tutkimuksessaan liitoksen vastustajien pelkojen liittyvän suuruuden aiheuttamaan byrokratiaan ja demokratian heikkenemiseen. Huolina ovat myös reuna-alueiden palveluiden heikkeneminen sekä yleisemmin itsenäisyyden ja kotikunnan menetys. Yleisesti esitetyt kuntaliitosten haitat ovat usein samoja kuin vastustajien pelot. Huolista osa on niin sanotusti järkiperaisää ja osa tunteisiin ja perinnetekijöihin liittyviä. Kumpiakaan ei voida väheksyä, sillä liitoksessa on kuntatalouden lisäksi kysymys myös monista ei-laskettavista ja hyvin tunnepitoisista asioista (Puustinen 1998, 8, 142–145).

Huolissa ei ole Peräseinäjoella tapahtunut juurikaan muutoksia liitoksen jälkeen. Vaikutusmahdollisuuksiin liittyvät huolet olivat lisääntyneet hieman, kun taas muut huolet olivat vähentyneet useammin kuin lisääntyneet. Vastaajista 26,2 % oli sitä mieltä, että vaikutusmahdollisuuksiin liittyvät huolet ovat lisääntyneet hieman tai selvästi. Toisaalta 22,8 % vastaajista oli sitä mieltä, että ne ovat vähentyneet hieman tai selvästi. Palveluiden säilymiseen liittyvät huolet olivat vähentyneet 31 %:lla vastaajista ja lisääntyneet 23,1 %:lla. Myös Peräseinäjoen näkyvyyteen liittyvät huolet ovat vähentyneet useammin kuin lisääntyneet. Kuten kuviosta 12 voidaan todeta, suuria muutoksia huolissa ei ole tapahtunut.

Huoliin liittyviä muutoksia tarkasteltiin myös ikäryhmittäin. Merkittäviä eroja oli ainoastaan vaikutusmahdollisuuksiin liittyvissä huolissa, jotka olivat lisääntyneet eniten 35–44-vuotiailla sekä 45–54- ja 55–64-vuotiailla. Looginen selitys tähän on se, että nämä ikäryhmät ovat niitä, jotka osallistuvat päätöksentekoon kaikkein aktiivisimmin. Ikäryhmissä 18–24- ja 25–34- sekä yli 65-vuotiailla vaikutusmahdollisuuksiin liittyvät huolet olivat muita useammin vähentyneet.

Syinä, jotka olivat vaikuttaneet huolien lisääntymiseen, mainittiin muun muassa päätöksenteon koettu siirtyminen etäämmälle alueen asukkaista. Vastauksissa tuotiin esiin se, että Peräseinäjokea koskevat päätökset tehdään nykyään entistä useammin Seinäjoella. Tätä kritisoitiin, ja osa vastaajista totesi myös palveluiden siirtyneen Seinäjoelle. Näkyvyyteen ja sen vähenemiseen liittyviä huolia vastauksissa ei juurikaan kommentoitu. Joissakin vastauksissa tosin tuotiin esiin yleinen piittaamattomuus Peräseinäjoesta, joka liitettiin myös

Kuvio 12. Huolet nykyhetkellä kuntaliitoksen tapahduttua.

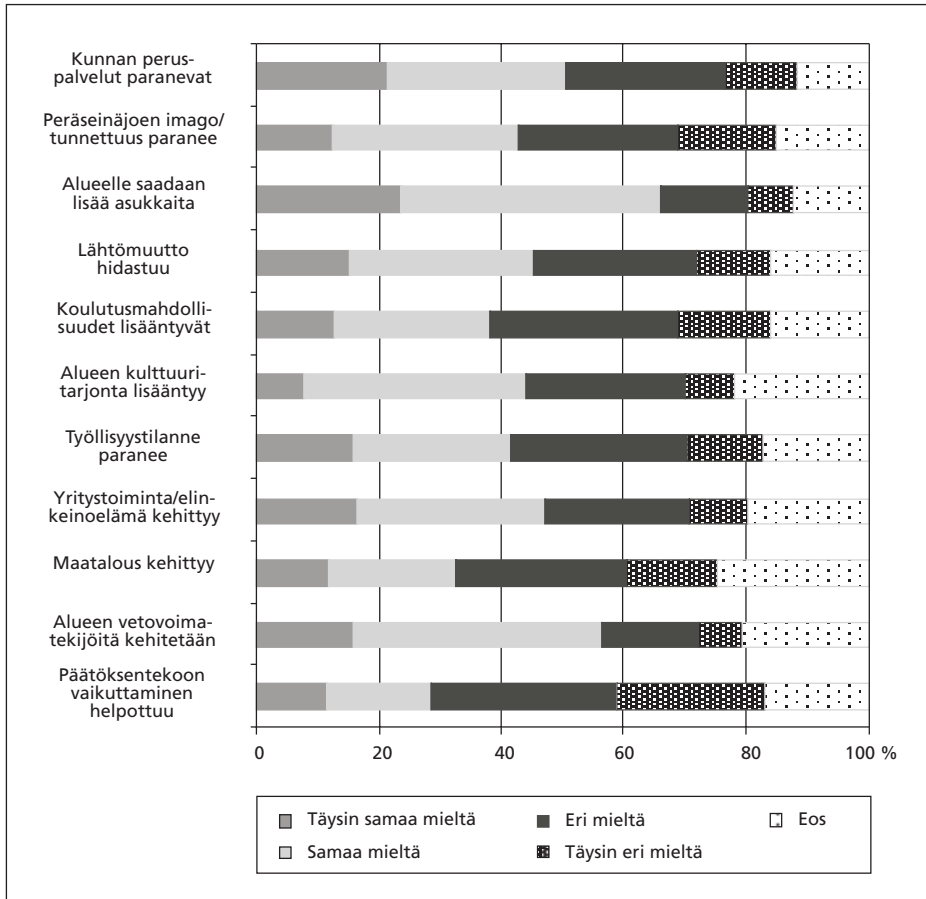
Seinäjoen kaupungin päättäjiin. Kovin tarkasti vastauksissa huolissa tapahtuneita muutoksia ei kuitenkaan yksilöity. Vastauksissa ilmenikin yhtäältä tietynlainen yleinen protestimieliala kuntaliitosta kohtaan sekä toisaalta eräät tulevaisuuteen liittyvät uhat.

5.5 Toiveet, odotukset ja terveiset

Kyselylomakkeen lopuksi vastaajilta kysyttiin kuntaliitokseen liittyviä odotuksia. Tällä haluttiin selvittää, millaisia vaikutuksia kuntaliitoksella odotettiin Peräseinäjoen alueella tulevaisuudessa olevan. Tulokset on esitetty kuviossa 13.

Kuvion perusteella voidaan todeta, että suurimmat odotukset liittyvät Peräseinäjoen vetovoiman lisääntymiseen. Sekä vetovoimatekijöiden kehittäminen että asukkaiden saaminen alueelle nousevat varsin selkeästi esiin. Kuntaliitoksen odotetaan tuovan jonkinlaisen kasvusysäyksen Peräseinäjoen alueelle. Sen sijaan päätöksentekoon vaikuttamisen ei katsottu helpottuvan eikä maatalouden kuntaliitoksen seurauksena kehittyvän. Muilta osin jakaumat ovat melko tasaisia.

Kokoavasti voidaan todeta monen vastaajan olleen sitä mieltä, että kuntaliitoksen vaikutuksia ei vielä pysty näkemään. Vastaavaa kyselyä toivottiinkin uusittavaksi myöhemmin.

Kuvio 13. Odotukset kuntaliitoksen vaikutuksista Peräseinäjoen alueella.

Näkyvistä muutoksista mainittiin useimmin eräiden maksujen nousu, koulujen remontointi sekä katuvalot ja pyörätien rakentaminen. Huolena tuotiin esiin päätöksenteon ja palveluiden etäännyminen ja byrokratian lisääntyminen, mutta toisaalta asiaan liittyvänä hyvänä puolena nähtiin se, että henkilösuhteiden ei koettu vaikuttavan päätöksentekoon tai palveluiden saatavuuteen. Toiveina mainittiin muun muassa parempi sivukylien huomioiminen. Lisäksi muutama vastaaja toivoi kaikkien Peräseinäjoen postitoimipaikkojen nimien muuttamista Seinäjoeksi. Edelleen julkisten liikennepalveluiden kehittämistä toivottiin paljon. Vastauksissa tuotiin myös esiin porkkanarahoilla tehdyt toimenpiteet, vaikkakin jotkut vastaajista olivat tyytymättömiä rahojen käytön hitauteen. Vaikka valaistusta on rakennettu ja kouluja saneerattu, koettiin, että porkkanarahahankkeet ovat siirtyneet liian kauas tulevaisuuteen ja niiden toteutumista epäiltiin. Osa vastaajista myös koki, että nyt Seinäjoen kehittäminen on pois Peräseinäjoen kehittämisestä. Samaa ilmiötä esiintyy myös maakunnallisesti: maakuntakeskuksen katsotaan maakunnan reuna-alueilla kehittyvän usein muun maakunnan kustannuksella (Zimmerbauer & Korpimäki 2006).

6 Johtopäätökset

Kaiken kaikkiaan näyttää siltä, että kuntaliitoksesta ei ole seurannut merkittäviä Peräseinäjoen asukkaiden arjessa näkyviä muutoksia. Tilanne voi kuitenkin muuttua, sillä liitoksesta on kulunut vasta vähän aikaa. Lisäksi on epäselvyyttä siitä, mitkä muutoksista johtuvat kuntaliitoksesta ja mitkä joistakin muista tekijöistä. Toisaalta aluekehityksessä ”kaikki vaikuttaa kaikkeen”, joten syy-seuraussuhteita on vaikea paikantaa tarkasti. Välttämättä paikantamista ei edes kannata yrittää tehdä. Kuntaliitos on nähtävä pikemminkin alueellisen kehittämisen välineenä kuin päämääränä. Tärkeintä on alueen asukkaiden hyvinvointi ja palveluiden saatavuuden turvaaminen.

Aktiivista tiedottamista tarvitaan myös liitoksen jälkeen. Liitos voi herättää katkeruutta, jos sen aiheuttamaksi tulkitaan sellaisia asioita, joihin sillä tosiasiallisesti ei ole juurikaan ollut vaikutuksia. Vaikka vaikutuksia on joskus vaikea todentaa, on välillä hyvä tuoda esiin, että suuri osa muutoksista ei johdu toteutuneesta kuntaliitoksesta.

Voidaan sanoa, että Seinäjoen ja Peräseinäjoen kuntaliitoksessa on kyse alueen deinstitutionalisoinnista. Tämä tarkoittaa sitä, että Peräseinäjoki alueena ei ole enää osa alueellista järjestelmää muuten kuin Seinäjoen kaupungin osana. Deinstitutionalisointumisen on institutionalisoinnin käänteinen prosessi, ja sen lähtökohtana on aluejärjestelmän rakenteellinen muutos. Ensi vaiheessa aluelähtöiset instituutiot korvautuvat uusilla ja vanhat institutionaaliset rakenteet pääosin katoavat. Myöhemmin alue katoaa niin, että sitä ei voi tunnistaa spatiaalisen rakenteen osaksi. Tästä ei kuitenkaan seuraa tyhjiön syntyminen alueelliseen järjestelmään, vaan aiemmat institutionaaliset käytännöt vain korvautuvat uusilla. (Riikonen 1995a, 27.)

Riikosen (1995a, 27) mukaan alueet eivät katoa deinstitutionalisoituessaan lopullisesti. Osa alueelle merkityksen antavista symboleista ja tunnuksista sekä instituutioista jää usein elämään, vaikkakin ehkä enemmän muistomerkkeinä aiemmista alueen identiteeteistä ja alueen asemasta spatiaalisessa rakenteessa. Alue muotoutuu tässä kehityksessä vähitellen eräänlaiseksi muistinvaraiseksi alueeksi. Tämä tarkoittaa sitä, että ne säilyvät asukkaiden tietoisuudessa ja samastumisen kohteena. Vaikka siis alueella ei olekaan virallista hallinnollista asemaa, siihen kiinnittyminen voi olla voimakasta ja alueellinen identiteetti voi olla vahva. Aluetietoisuus ja -identiteetti säilyvät aluepuhunnan myötä. Aluepuhunnalla tarkoitetaan kaikkea alueen kielellistä ja symbolista tuottamista.

Vaikka Peräseinäjoen kunta ei ole enää aluejärjestelmän osa muuten kuin Seinäjoen kaupunginosana, se on muistinvarainen ja symbolinen alue, johon samastutaan yhtä vahvasti tai jopa vahvemmin kuin ennen liitoksen tapahtumista. Muistinvarainen alue voidaankin nähdä aidosti toiminnallisena samastumisen kohteena, jonka omat symbolit auttavat sitä säilymään kollektiivisessa tietoisuudessa. Vaikka Riikonen (1995b, 92) näkee muistinvaraisen alueen olemassaolon eräänlaisena välivaiheena ennen kuin alue katoaa lopullises-

ti, ajatus kuntaliitoksen aiheuttamasta alueen automaattisesta katoamisesta tuntuu ainakin Peräseinäjoen kohdalla varsin kaukaiselta. Kyse on tietenkin viime kädessä siitä, millaisia samastumisen kohteita deinstitutionalisoituneelle alueelle jää ja toisaalta, milloin alue tulkitaan kadonneeksi tai hävinneeksi. (Zimmerbauer 2006.) Aineiston perusteella näyttää siltä, että ainakin välittömästi liitoksen jälkeen peräseinäjokinen identiteetti on säilynyt ennallaan. Parhaimmillaan voimakas identiteetti voi näkyä alueen hyväksi tehtävänä toimintana, joten sen merkitystä ei voi väheksyä vaan se tulisi nähdä alueellisen kehittämisen ja viihtyvyyden edellytyksenä ja voimavarana. Uhkana toisaalta on, että liian voimakas paikallisidentiteetti toimii esteenä ulkopuolisen väestön tulomuutolle ja alueelle juurtumiselle.

Voidaan olettaa, että tulevaisuudessa Peräseinäjoki säilyy aluesamastumisen kohteena ja käsitteellisenä alueena pitkään. Vähitellen, rajojen katoamisen seurauksena, se kuitenkin voi muuttua muistuttamaan enemmänkin yhtä Seinäjoen kaupunginosaa. Tällöin se ei ole Seinäjoen sisällä kovinkaan tarkkaan rajattu alue, vaan eräänlainen subjektiivinen hahmotelma tai käsitys alueesta. Tähän prosessiin vaikuttaa se, miten Seinäjokea ja seinäjokelaisuutta tuotetaan aluepuhunnassa, eli miten uusi Seinäjoki konstruoituu. Aluepuhunta taas palautuu vallan käyttöön, eli siihen, kenellä on oikeus valita aluepuhunnan sisältö ja foorumit. Nykyisin aluepuhunta on yhä enemmän alueen markkinointia ja muuta imagoityötä, joten Peräseinäjoki-puhunnan säilymisen kannalta olennaista on se, millaisia imagon rakennusaineita alueelta löytyy ja miten niitä tuodaan esiin. Oma merkityksensä on luonnollisesti myös muilla alueeseen liittyvillä teksteillä ja niiden kulkeutumisella sukupolvilta toisille. Kyseessä on sosiaalisen konstruktion säilyminen ja uusintaminen mutta myös uudelleen tuottaminen. Kuntaliitoksen jälkeen liitoskuntaa konstruoidaan edelleen monilla tahoilla ja tavoilla. (Zimmerbauer 2006.)

Tulevaisuuden haasteina esiin voidaan nostaa Peräseinäjoen alueen vetovoiman ja imagon parantaminen. Kuten on mainittu, vastausten perusteella kuntaliitoksen odotetaan tuovan Peräseinäjoelle eräänlaisen kasvusykäyksen. Ensimmäiset merkit lisääntyneestä tonttitarjonnasta ja -kysynnästä ovat itse asiassa jo nähtävillä. Kuntien välinen kova kilpailu asukkaista on kuitenkin tosiasia, ja siksi myös Peräseinäjoen imagoa Seinäjoen osana tulisi edelleen kehittää. Imagon kehittäminen on tässä ymmärrettävä laajasti, eli siihen sisältyy erilaisten vetovoimatekijöiden kehittämistä sekä kehityksestä tiedottamista.

Vetovoimatekijöiden kehittämiseen liittyy myös asutus- ja palvelurakenteen kehittäminen. Näihin liittyviin haasteisiin on pyritty vastaamaan muun muassa hanketoiminnan kautta. Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti on toteuttanut Kaupungin läheisen maaseutuasumisen kehittäminen: Esimerkkinä Seinäjoen ja Peräseinäjoen kuntaliitos -hanketta, jossa pyritään kehittämään toimivaa maaseutuasumisen konseptia Peräseinäjoelle. Palvelurakenteen kehittämisen osalta haasteena on riittävän palvelurakenteen turvaaminen Peräseinäjoella sekä yksityisen palveluyrittäjyyden kehittäminen Peräseinäjoen alueelle.

Keskeinen haaste liittyy myös uuden hallinnon toiminnan legitimoimiseen. Kuten aineisto osoittaa, Peräseinäjoella on edelleen huoli Seinäjoen kaupungin päättäjien sitoutumisesta Peräseinäjoen alueen kehittämiseen. Vaikka yhdistymissopimuksessa on taattu tietty edustuksellisuus ja vaikka asukaslautakunta on asetettu turvaamaan entisen Peräseinäjoen kunnan sekä Ilmajosta liitettyjen kylien asukkaiden vaikuttamismahdollisuudet lähipalveluihin ja asuinympäristön kehittämiseen, Seinäjoen kaupungin hallinnon on kyettävä osoittamaan vastuunsa myös Peräseinäjoen kehittämisestä. Muutoin liitos herättää katkeruutta ja kiinnostus lähidemokratiaan on vaarassa edelleen vähentyä. Asukaslautakunta on tähän saakka toiminut linkkinä päätöksenteon ja asukkaiden välillä sekä edistänyt toiminnallaan myös uuden kuntayhteisön sisäistä yhdentymistä. Sen toimintaa on tätä kirjoitettaessa ennen aikaista arvioida, mutta jatkossa olisi toivottavaa, että sen roolia tarkennettaisiin ja määriteltäisiin uudelleen tarpeen mukaan.

Tulevaisuudessa voimavaroja on suunnattava tasapainoisen asutus- ja palvelurakenteen kehittämiseen. Alaseinäjoen alue, jolla tarkoitetaan entistä Seinäjokea, näyttää jatkavan kasvuaan, mutta vaarana on uuden Seinäjoen eteläisen osan negatiivinen kehitys. Uusi Seinäjoki on pitkä ja kapea kunta, ja keskustaa jama ja Peräseinäjoen keskustan välimatka on yli 30 kilometriä. Vaikka seutuistumiskehitystä on havaittavissa myös Seinäjoen lähiympäristössä, Seinäjoen kasvua ohjautuu naapurikuntiin, joissa palveluvarustus ja kulkuyhteydet ovat usein Peräseinäjokea paremmat. Kaupunkisuunnittelu ja järjestykselliset kaavoitukset voivat taata osaltaan myös Peräseinäjoen kehittymisen. Lisäksi Peräseinäjoen suhteellisia etuja tulisi edelleen korostaa. Tärkeää on huomioda myös tulevan itäisen ohikulkutien vaikutukset Etelä-Seinäjoen kehittämiseen. Väylän solmukohtiin voi kehittyä asutusta, joka stimuloi yritystoimintaa ja antaa kasvusykäyksen Etelä-Seinäjoen alueelle.

Aineiston mukaan kuntaliitoksen odotetaan näkyvän vetovoimatekijöiden kehittämisenä ja sen myötä asukasmäärän lisääntymisenä. Kuntaliitos onkin avannut mahdollisuuden kehittää Seinäjoen kaupungin alueelle myös aidosti maaseutumaista asumista. Tämä voidaan ottaa huomioon markkinoinnissa ja imagotyössä siten, että Seinäjoen monipuolisia asuinympäristöjä korostetaan. Tähän liittyy myös vetovoimatekijöiden kartoittaminen ja hyödyntäminen kuntamarkkinoinnissa.

Merkittäviä tulevan kehityksen reunaehdoja asettaa myös kuntarakenteen suurempi muutos, joka tätä kirjoitettaessa on meneillään. Kuntien, seutukuntien ja maakuntien roolit saattavat tulevaisuudessa olla hyvinkin erilaisia kuin nyt, joten myös samastuminen eri aluetasolle tulee muotoutumaan uudestaan. Esimerkkinä voidaan nostaa esiin seutukunnat, jotka ovat tällä hetkellä kohtuullisen tuntemattomia ja sitä kautta voimakasta aluesamastumista vailla olevia alueellisia yksiköitä (ks. Zimmerbauer 2002, 2005), mutta jotka voivat mahdollisen painoarvonsa noustessa saada jopa nykyisiin kuntiin verrattavan aseman, jolloin samastuminen niihin lisääntyy ja seutukuntaidentiteetti voimistuu. Alueellisen identiteetin muotoutuminen riippuu siis siitä, millaiseksi aluerakenne ja alueiden hierarkkinen järjestelmä työnjakoineen muotoutuu. (Zimmerbauer 2006.)

7 Lopuksi

Nyt tehty tutkimus on Seinäjoen ja Peräseinäjoen kuntaliitokseen liittyvä lähtötilatutkimus. Sen tavoitteena on ollut kuvata, millaisia välittömiä vaikutuksia liitoksella on ollut peräseinäjokisten arkeen ja toisaalta millaisia toiveita, odotuksia ja epäilyjä kuntaliitokseen on liittynyt ja mitä niille on tapahtunut liitoksen jälkeen. Myös tulevaisuuden odotuksia on kartoitettu. Lähtötilatutkimus antaa kuitenkin nimensä mukaisesti osviittaa vain liitoksen lyhyen aikavälin vaikutuksista. Jotta liitoksen negatiivisia vaikutuksia voidaan korjata ja myönteisiä vahvistaa, seurantaan tarvitaan myös jatkossa. Kuten Leinamon (2004) tutkimus osoittaa, liitoksen jäljet voivat näkyä vielä vuosikymmenienkin jälkeen. Kuntaliitosprosessi ei päätykään hallinnolliseen kuntien yhdistämiseen, vaan se jatkuu monelta osin vielä vuosia ja jopa vuosikymmeniä sen jälkeen, ja keskeisimmät vaikutukset alkavat näkyä vasta pitkällä aikavälillä (Virtanen & Kuokkanen 1993, 17). Seurannan ja korjausliikkeiden avulla voidaan parantaa liitoksen jälkihoitoa ja vähentää liitoksen negatiivisia vaikutuksia ja liitokseen osaltaan liittynyttä katkeruutta. Ongelmana seurantatyössä ovat muun muassa vertailtavuus ja aikatekijään liittyvä ongelma. Ei voida olla varmoja siitä, mitkä vaikutukset tai ilmiöt olisivat toteutuneet ilman liitosta (Puustinen 1998, 139).

Tärkeää on osoittaa, että Peräseinäjoki on tärkeä Seinäjoen osa ja sen asukkaiden mielipiteet huomioidaan päätöksenteossa. Odotetuille kasvusysäyksille tulee myös luoda aidosti mahdollisuuksia. Keskeisiksi kohoavat kuntalaisdemokratian toimivuuden varmistaminen sekä strategisen kuntasuunnittelun osalta erityisesti maankäytön ja asutuksen huomioiminen.

Tulevaisuuden Seinäjoki voi olla hallinnollisilta rajoiltaan hyvin erilainen tämän päivän Seinäjokeen verrattuna. On siis mahdollista, että alueella tapahtuu lisää kuntaliitoksia. Myös tällöin on otettava huomioon liitosten vaikutusten mittaamisen vaikeus. Liitokset ovat aina ainutkertaisia, eikä toteutuneista liitoksista voi vetää liian pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Vaikka itse liitosprosessi olisikin samankaltainen, vaikutukset voivat erota jo maantieteellisistäkin seikoista johtuen.

Puustisen (1998, 146) mukaan kuntaliitoksen toteutuessa siltä odotetaan keskenään ristiriitaisiakin asioita. Esimerkiksi toivotaan, että hallinnossa syntyisi säästöjä mutta toisaalta ketään ei saisi irtisanoa eikä saavutetuista eduista saisi tinkiä. Vaikutusten myös toivotaan näkyvän usein heti, vaikka liitos sinänsä on abstrakti asia eivätkä sen vaikutukset useinkaan kosketa yksittäisen kuntalaisen arkea. Onkin ollut havaittavissa, että kuntaliitoskeskustelussa kuntaliitos vaikutuksineen voi saada vääristyneet mittasuhteet, kun liitoksen odotetaan tuovan mukanaan suuria ja nopeita muutoksia joko hyvään tai huonoon suuntaan (Puustinen 1998, 9). Kuten tämä tutkimus osoittaa, kuntaliitoksesta ei ole seurannut välittömiä suuria muutoksia liitoskunnan asukkaiden arkeen.

Mahdollisissa tulevissa kuntaliitoskeskusteluissa on tärkeää tunnistaa eri näkökulmat ja intressit mielipiteiden takaa. Tässä työssä on tuotu esiin, että taloudellisen aspektin ohella

myös esimerkiksi alueellisella identiteetillä on suuri vaikutus liitoksen toteutumiseen tai toteutumatta jäämiseen. Liitoksen kannattajilla on usein taipumus vähätellä vastustajien huolia ja pelkoja turhana tunteellisuutena. Tällaiseen arvoreduktionismiin ei ole varaa, sillä arvojen merkitys on vähintään yhtä suuri kuin mahdollisten taloushyötyjen. Jos voimakas kuntaidentiteetti vaikuttaa siten, että oma kunta halutaan säilyttää, taloudelliset argumentit voivat tuntua toisarvoisilta.

Vaikka liitoksella ei ole ollut suurta vaikutusta peräseinäjokisten arkeen, kuntaliitos ei ole vähäinen asia. Kyse on samastumisesta kotikuntaan, ja se voi estää kuntaliitoksen toteutumisen, vaikka se niin sanotuin rationaalisin perustein olisikin järkevää. Kuntaliitoskeskusteluissa on siksi sanelun sijaan keskusteltava ja ennen kaikkea kuunneltava. Toisaalta on hyvä myös muistaa, että vaikka oma kunta liitetään toiseen, se katoaa lähinnä hallinnollisesta aluejärjestelmästä. Samastuminen siihen voi säilyä kaikesta huolimatta voimakkaana. Tällöin voidaan puhua kuntaidentiteetin sijaan paikallisidentiteetistä, joka voi yhtä lailla toimia merkittävänä alueellisen kehittämisen käyttövarana.

Lähteet

- Aronen, Kauko & Hartikainen, Juha (1995). Kaupunkipolitiikan perusteet. Kuntaliiton kaupunkiohjelmatyön 1. vaihe. Helsinki, Suomen Kuntaliitto.
- Barnes, Trevor J. & James S. Duncan (eds.) (1992). Writing worlds. Discourse, text and metaphor in the representation of landscape. London, Routledge.
- Harisalo, Risto, Rajala, Tuija & Ståhlberg, Krister (1992). Kunnallispolitiikka. Valtion painatuskeskus.
- Haveri, Arto (1991). Paikalliset kehittämissstrategiat ja kuntien yhteistyöhön perustuvan strategisen toimintatavan muotoutuminen. Aluetieteen lisensiaattityö, Tampere, Tampereen yliopiston aluetieteen laitos.
- Haveri, Arto (2002). Kuntarajojen sopeuttamisen perusmekanismit ja näköalat. Kunnallistieteellinen aikakauskirja 1:2002, 7–21.
- Haveri, Arto & Laamanen, Elina & Majoinen, Kaija (2003). Kuntarakenne muutoksessa? Tutkimus kuntajaon muutostarpeista tulevaisuudessa. Helsinki, Suomen Kuntaliitto, Acta-sarja nro 155.
- Hänninen, Sakari (1998). Johdanto. Teoksessa Hänninen, S. (toim.) Missä on tässä? Jyväskylän yliopisto. SoPhi. Yhteiskuntatieteiden, valtio-opin ja filosofian julkaisuja 18.
- Kangasniemi, Toimi (1972). Peräseinäjoen kirja. Peräseinäjoen kunnan kulttuurilautakunta. Peräseinäjoki.
- Kansalaismielipide ja kunnat. Ilmapuntari 2005 (2005). Kunnallisan alan kehittämissäätiö. Polemia-sarja nro 60. Vammala.
- Kauppinen, Markku (2005). Miten käy palvelukyvyyn? Kuntien valmistautuminen väestömuutoksen vaikutuksiin. Yhteistyö, uudistuvat palvelurakenteet ja työhyvinvointi kuntastrategioiden ytimiksi. Acta-väitöskirjasarja nro 6, Helsinki, Suomen Kuntaliitto.
- Kaunistmaa, Pekka (1997). Mitä on kollektiivinen identiteetti? Teoksessa Virtapohja, K (toim.) Puheenvuoroja identiteetistä. Johdatusta yhteisöllisyyden ymmärtämiseen. Jyväskylä, Atena.
- Kivistö, Kalevi (1997). Kuinka käy keskisuomalaisuuden? Teoksessa Virtapohja, K (toim.) Puheenvuoroja identiteetistä. Johdatusta yhteisöllisyyden ymmärtämiseen. Jyväskylä, Atena.
- Koski, Arto (2004) Kuntien rutiiniyhdistyminen ja taitava yhdistyminen. Helsinki, sisäasiainministeriön julkaisuja 55/2004.
- Koski, Heikki. (1996). Kansalainen, kunta ja valtio. Helsinki, Edita.
- Leinamo, Kari (2004). Kuntaliitoksen jälkeen. Kuntien yhdistymisen vaikutukset liitosalueiden näkökulmasta. Vaasan yliopisto, Levón-instituutti, julkaisu 111, Vaasa.

- Lähtenmäki-Smith, Kaisa (2002). Pohjoismainen aluehallinto ja sen muutospainet. Nordregio Working Paper 2002:10.
- Moisio, Antti & Uusitalo, Roope (2003) Kuntien yhdistymisten vaikutukset kuntien meinoihin. Helsinki, sisäasiainministeriö, kuntaosaston julkaisut 4/2003.
- Paasi, Anssi (1986). Neljä maakuntaa. Maantieteellinen tutkimus aluetietoisuuden kehittämisestä. Joensuun yliopisto, yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja 8.
- Paloheimo, Anu (2000). Kuntalaisten tyytyväisyys Peräseinäjoen palvelutarjontaan. Seinäjoen ammattikorkeakoulu, talouden ja hallinnon koulutusohjelma.
- Pihjalaniemi, Veikko (2006). Kuntarakenne murroksessa. Helsinki, Kunnallisan kehittämissäätiön tutkimusjulkaisut 53.
- Puustinen, Sari (1998). Kuohuttava kuntaliitos. Helsinki, Suomen Kuntaliitto, Acta 89.
- Riikonen, Heikki (1995a). Paikallisyhteisö ja alueellinen muutos. Tutkimus alueellisen transformaation ilmenemisestä Oulun Koskelankylässä. Oulun yliopisto, maantieteen laitos.
- Riikonen, Heikki (1995b). Sukupolvet ja alueellinen muutos. Terra 107:2, 88–100.
- Riikonen, Heikki (1997). Aluetietoisuuden sisältö paikallisyhteisössä. Sukupolvet ja muistinvaraiset alueet. Teoksessa Haarni, Tuukka (et al.) (toim.) Tila, paikka ja maisema. Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen. Vastapaino, Tampere.
- Salo, Kari & Zimmerbauer, Kaj & Suutari, Timo (2005). Eteläpohjalaisuuden tuottaminen sosioemotionaalisisessa sähköpostiviestinnässä. Elore 2:2005. <http://cc.joensuu.fi/~loristi/>
- Sandberg, Siv & Ståhlberg, Christer (1997). Kuntalaisten kunta ja valtio. Helsinki, Kunnallisan kehittämissäätiö, Polemia-sarja 25.
- Taavitsainen, Hannu (2005). Tanskan mallin esittely kuntamarkkinoilla 8.9.2005. <http://www.kunnat.net/attachment.asp?path=1;29;69557;69590;72559;87035;87036>, 15.5.2006
- Wallis, A. D. (2001). Making regions viable by making them imageable. National Civic Review, Spring 2001, Vol 90, Issue 1.
- Virtanen, Markku & Kuokkanen, Ilmo (1993). Kuntajaon muutoksen vaikutukset. Case-tutkimus Mikkelin, Pieksämäen, Parikkalan ja Piippolan seudun kunnista. Helsinki, Sisäasiainministeriön kunta- ja aluekehitysosaston julkaisuja 3:1993.
- Zimmerbauer, Kaj (2002). Etelä-Pohjanmaan imago. Maakunnallisten mielikuvien jäljillä. Helsingin yliopiston Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus. Sarja B:25. Seinäjoki.
- Zimmerbauer, Kaj (2005). Seutukuntien imagon kehittämisen haasteet. Etelä-Pohjanmaan seutukuntien tunnettuuden ja identiteetin tarkastelua. Kunnallistieteellinen aikakauskirja 1:2005, 8–21.

Zimmerbauer, Kaj & Korpimäki, Ulla (2006). Houkuttimet ja imago maaseutumaisten kuntien muuttoliikkeen halinnassa. Kuntajohdon näkemyksiä kolmessa eteläpohjalaiskylässä. *Maaseudun uusi aika* 1:2006, 5–18

Zimmerbauer, Kaj (2006). Kunnan deinstitutionalisoituminen
Alueellinen identiteetti kuntaliitoksessa: esimerkkinä Peräseinäjoen ja Seinäjoen liitos. Artikkelikäsikirjoitus, julkaisematon.

Liite 1. Kyselylomake**KUNTAKYSELY*****Taustatiedot***

1. Minä vuonna olette syntyneet? 19____

2. Sukupuoli mies nainen

3. Koulutuksenne? (Valitkaa vain yksi vaihtoehto)

- Kansa- / peruskoulu
- Ammattikoulu/kurssi
- Ylioppilas (ei ammattikoulutusta)
- Opisto-/koulutason tutkinto
- Alempi korkeakoulututkinto/ammattikorkeakoulu
- Ylempi korkeakoulututkinto
- Muu, mikä _____

4. Mikä on ammattiasemanne tällä hetkellä? (Valitkaa vain yksi vaihtoehto)

- Johtava asema
- Ylempi toimihenkilö
- Alempi toimihenkilö
- Työntekijä
- Yrittäjä
- Maatalousyrittäjä
- Opiskelija
- Hoidan lapsia/kotia/omaisia
- Työtön/lomautettu
- Eläkeläinen
- Muu, mikä _____

5. Nykyinen asumismuotonne? (Valitkaa vain yksi vaihtoehto)

- Omistusasunto
- Vuokra-asunto
- Työsuhdeasunto
- Muu asumismuoto

6. Missä asutte?

- Asun Peräseinäjoen keskustaajamassa (mukaan lukien Kalajärven ja Koukkarin asuntoalueet)
- Asun Riskun asuntoalueella
- Asun haja-asutusalueella _____ kilometrin päässä Peräseinäjoen keskustaajamasta

Arvio kuntapalveluista**7. Miten hyvin tai huonosti seuraavat kuntapalvelut tai toimet on tällä hetkellä mielestänne hoidettu Peräseinäjoen alueella?**

7.1. Sosiaali- ja terveystoimi	Erittäin hyvin	Melko hyvin	En osaa sanoa/ Ei kokemusta	Melko huonosti	Erittäin huonosti
Lasten päivähoito	☐	☐	☐	☐	☐
Vanhustenhoitopalvelut (kotisairaanhoido, kotipalvelut jne.)	☐	☐	☐	☐	☐
Vammaispalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Toimeentulotuki	☐	☐	☐	☐	☐
Neuvolapalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Terveyskeskuspalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Hammaslääkäripalvelut	☐	☐	☐	☐	☐

Onko kuntaliitos vaikuttanut mielestänne myönteisesti edellä mainittuihin kuntapalveluihin? Jos on, niin perustelkaa mielipiteenne.

Onko kuntaliitos vaikuttanut mielestänne kielteisesti edellä mainittuihin kuntapalveluihin? Jos on, niin perustelkaa mielipiteenne.

7.2. Opetus- ja sivistyspalvelut	Erittäin hyvin	Melko hyvin	En osaa sanoa/ Ei kokemusta	Melko huonosti	Erittäin huonosti
Peruskoulu	☐	☐	☐	☐	☐
Lukio	☐	☐	☐	☐	☐
Kansalaisopisto	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjastopalvelut	☐	☐	☐	☐	☐

Onko kuntaliitos vaikuttanut mielestänne myönteisesti edellä mainittuihin kuntapalveluihin? Jos on, niin perustelkaa mielipiteenne.

**Onko kuntaliitos vaikuttanut mielestänne kielteisesti edellä mainittuihin kuntapalveluihin?
Jos on, niin perustelkaa mielipiteenne.**

7.3. Neuvonta- ja tekniset palvelut sekä liikenne

	Erittäin hyvin	Melko hyvin	En osaa sanoa/ Ei kokemusta	Melko huonosti	Erittäin huonosti
Yritysten tukipalvelut ja -neuvonta	☐	☐	☐	☐	☐
Rakennustarkastus ja -neuvonta	☐	☐	☐	☐	☐
Maatalousneuvonta	☐	☐	☐	☐	☐
Katujen ja teiden hoito	☐	☐	☐	☐	☐
Julkinen liikenne	☐	☐	☐	☐	☐
Jätehuolto	☐	☐	☐	☐	☐
Kierrätystoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Puistojen ja viheralueiden hoito	☐	☐	☐	☐	☐
Kunnallinen asunto- ja tonttitarjonta	☐	☐	☐	☐	☐

**Onko kuntaliitos vaikuttanut mielestänne myönteisesti edellä mainittuihin kuntapalveluihin?
Jos on, niin perustelkaa mielipiteenne.**

**Onko kuntaliitos vaikuttanut mielestänne kielteisesti edellä mainittuihin kuntapalveluihin?
Jos on, niin perustelkaa mielipiteenne.**

Kuntalaisuus

8. Kuulutteko johonkin Peräseinäjoella toimivaan järjestöön tai yhdistykseen?

- Kyllä En

Jos vastasitte kyllä, niin kertoisitteko mihin?

9. Seuraatteko päätöksentekoa ja kehittämistoimenpiteitä, jotka liittyvät...

A) Peräseinäjoen alueeseen?

- Aktiivisesti
 Satunnaisesti
 Harvoin
 En lainkaan

B) Koko Seinäjokeen?

- Aktiivisesti
 Satunnaisesti
 Harvoin
 En lainkaan

10. Osallistutteko kehittämiseen tai sitä koskevaan päätöksentekoon, joka liittyy...

A) Peräseinäjoen alueeseen?

- Aktiivisesti
 Satunnaisesti
 Harvoin
 En lainkaan

B) Koko Seinäjokeen?

- Aktiivisesti
 Satunnaisesti
 Harvoin
 En lainkaan

Mikäli osallistutte, kertokaa lyhyesti miten ja millaiseen päätöksentekoon?

11. Lisäkö kuntaliitos halukkuuttanne seurata tai osallistua omaan kuntaanne liittyvään päätöksentekoon tai sen kehittämiseen?

- Erittäin paljon
 Melko paljon
 Hieman
 Ei lainkaan
 Kuntaliitos vähensi halukkuutta

12. Miten vahvasti koette olevanne peräseinäjokinen?

- Erittäin vahvasti
- Melko vahvasti
- En vahvasti enkä heikosti
- Melko heikosti
- Erittäin heikosti

13. Arvioitteko, että samastumisenne Peräseinäjokeen on liitoksen myötä

- Heikentynyt selvästi
- Heikentynyt jonkin verran
- Pysynyt ennallaan
- Vahvistunut jonkin verran
- Vahvistunut selvästi

14. Koetteko ensisijaisesti kuuluvanne ja samastuvanne useimmiten

- Kotikyläänne
- Peräseinäjokeen
- Seinäjokeen
- Kotimaakuntaan
- Kotimaahan

15. Mitä mieltä olitte kuntaliitoksesta ennen sen tapahtumista?

- Vastustin jyrkästi
- Vastustin jonkin verran
- Kannatin jonkin verran
- Kannatin voimakkaasti
- Minulla ei ollut kantaa asiaan

16. Onko suhtautumisenne kuntaliitokseen muuttunut sen tapahduttua?

- Suhtautumiseni on nyt huomattavasti myönteisempi
- Suhtautumiseni on nyt jonkin verran myönteisempi
- Suhtautumiseni ei ole muuttunut
- Suhtautumiseni on nyt jonkin verran kielteisempi
- Suhtautumiseni on nyt huomattavasti kielteisempi

Jos suhtautumisenne on muuttunut, voitteko kertoa, mikä muutoksen on mielestänne aiheuttanut?

Huolet kuntaliitokseen liittyen

17. ENNEN kuntaliitosta olin huolissani seuraavista asioista...

A) Palveluiden säilyminen	Erittäin paljon	Paljon	Hieman	En lainkaan
Sosiaali- ja terveydenhuolto	☐	☐	☐	☐
Opetus- ja koulutoimi	☐	☐	☐	☐
Tekniset palvelut	☐	☐	☐	☐
B) Vaikutusmahdollisuuksien väheneminen	Erittäin paljon	Paljon	Hieman	En lainkaan
Asioiminen (esim. asiointimatkojen pidentyminen)	☐	☐	☐	☐
Kuntalaisten edustus (esim. kunnallinen päätöksenteko)	☐	☐	☐	☐
Hallinnollinen saavutettavuus (mm. toimipiste)	☐	☐	☐	☐
Seinäjoen hallinnon sitoutuminen (esim. Peräseinäjoen alueen kehittämiseen)	☐	☐	☐	☐
C) Peräseinäjoen näkyvyyden väheneminen	Erittäin paljon	Paljon	Hieman	En lainkaan
Kunnan nimen säilyminen	☐	☐	☐	☐
Muu nimistö (esim. urheiluseurat, kylien/teiden nimet)	☐	☐	☐	☐

18. NYKYHETKELLÄ kuntaliitoksen tapahduttua tunnen, että:

- A) Palveluiden säilymiseen liittyvät huolet ovat...**
- Pysyneet ennallaan
 - Vähentyneet selvästi
 - Vähentyneet hieman
 - Lisääntyneet hieman
 - Lisääntyneet selvästi
- B) Vaikutusmahdollisuuksiin liittyvät huolet ovat...**
- Pysyneet ennallaan
 - Vähentyneet selvästi
 - Vähentyneet hieman
 - Lisääntyneet hieman
 - Lisääntyneet selvästi

C) Peräseinäjoen näkyvyyden vähenemiseen liittyvät huolet ovat...

- Pysyneet ennallaan
- Vähentyneet selvästi
- Vähentyneet hieman
- Lisääntyneet hieman
- Lisääntyneet selvästi

Jos huolenaiheissanne koskien edellä mainittuja seikkoja (kuntaliitokseen liittyen) on tapahtunut joihin muutoksia, mistä arvelette sen johtuvan?

Toiveet ja odotukset kuntaliitokseen liittyen**19. Odotan kuntaliitoksen vaikuttavan tulevaisuudessa Peräseinäjoen alueella seuraaviin asioihin...**

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa/ei vaikutusta
Kunnan peruspalvelut* paranevat	☐	☐	☐	☐	☐
Peräseinäjoen imago/tunnettuus paranee	☐	☐	☐	☐	☐
Alueelle saadaan lisää asukkaita	☐	☐	☐	☐	☐
Lähtömuutto (nuorten) hidastuu	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutusmahdollisuudet lisääntyvät	☐	☐	☐	☐	☐
Alueen kulttuuritarjonta lisääntyy	☐	☐	☐	☐	☐
Työllisyystilanne paranee	☐	☐	☐	☐	☐
Yritystoiminta/elinkeinoelämä kehittyy	☐	☐	☐	☐	☐
Maatalous kehittyy	☐	☐	☐	☐	☐
Alueen vetovoimatekijöitä kehitetään	☐	☐	☐	☐	☐
Päätöksentekoon vaikuttaminen helpottuu	☐	☐	☐	☐	☐

* Palveluilla tarkoitetaan tässä mm. terveys- ja sosiaalipalveluita, sivistys- ja kulttuuripalveluita sekä teknisiä palveluita

20. Lopuksi voitte kirjoittaa vapaasti kuntaliitokseen liittyviä kokemuksianne, ajatuksianne tai toiveitanne.

Kiitos vastauksistanne!

Suomen kuntarakenteeseen kohdistuu vahvoja muutospaineita. Kilpailukyvyyn merkitys aluekehittämisessä on korostunut siirryttäessä subventio- ja interventiopolitiikasta kohti kilpailukyky politiikkaa. Kuntaliitoksia perustellaan vahvemmalla taloudella, paremmalla näkyvyydellä ja palvelutuotannon turvaamisella. Kuntien määrä on näin ollen vähentymässä, eikä mikään viittaa siihen, että kehityksen suunta muuttuisi.

Seinäjoki ja Peräseinäjoki yhdistyivät vuoden 2005 alussa. Saman vuoden lopulla alkoi kuntayhdistymisprosessin seurantahanke. Sen ensimmäisessä vaiheessa tutkittiin asukaskyselyllä liitoksen vaikutuksia Peräseinäjoen asukkaiden arkeen. Seurantatutkimus kertoo asukkaiden mielipiteistä.

Seinäjoen ja Peräseinäjoen kuntayhdistymisprosessin seurantahankkeen toteuttajana on ollut Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti. Seinäjoen kaupunki ja Etelä-Pohjanmaan liitto ovat olleet hankkeen rahoittajina.

HELSINGIN YLIOPISTO

Ruralia-instituutti

